AVENTURA
Romane de acţiune şi pasiune
CRIMELE CELEBRE
CONTESA VANINCA OR TRAGIC
AL. DUMAS
„AVENTURA” Romane de acţiune şi pasiune
ALEXANDRE DUMAS
CONTESA VANINKA
UN AMOR TRAGIC
Traducere de MARIA ANDREESCU

Textul acestei lucrări reproduce versiunea apărută la Tipografia „PROVIDENŢA”, după „Comtesse de Vaninka”, cu ortografia actualizată.

Pe la sfârşitul domniei împăratului Pavel I, adică în anul întâi al veacului al nouăsprezecelea, pe când băteau ceasurile patru după-amiază la sfinţii Petru şi Pavel, a căror săgeată de aur domină zidurile fortăreţei, o mare gloată de oameni de toată mâna, începu să se adune în faţa locuinţei generalului conte Cermayloff, fostul comandant militar al unui oraş însemnat din guvernământul Poltavel. Ceea ce dăduse ocazie primilor curioşi ca să se oprească, erau pregătirile ce se făceau în mijlocul curţii, pentru supliciul cnutului*, la care avea să fie supus un sclav care avea pe lângă general slujba de bărbier. Deşi aplicarea acestei pedepse este lucru foarte obişnuit la Sankt-Petersburg, ea tot atrage pe cei care trec pe uliţă sau pe dinaintea casei unde urmează să aibă loc execuţia. Asta se întâmpla, şi de aceea începuse să se îngrămădească lumea în faţă casei generalului Cermayloff.

De altminteri, spectatorii, oricât de grăbiţi să fi fost, n-avură dreptul să se plângă că erau făcuţi să aştepte, căci pe la ceasurile patru şi jumătate, un tânăr între 24 şi 26 ani, îmbrăcat în eleganta uniformă de aghiotant şi cu pieptul plin de decoraţii, se ivi pe micul peron care se înălţa în fundul curţii, în partea dinainte a clădirii din faţa porţii celei mari şi care ducea în apartamentele generalului.

Sosind acolo, aghiotantul se opri un moment, îşi

aţinti privirile la o fereastră ale cărei perdele lăsate nu dădea satisfacţie nici unei curiozităţi; apoi, văzând că în zadar îşi pierde timpul uitându-se într-acolo, aghiotantul făcu un semn din mână, unui om cu barbă care se afla lângă uşa clădirilor rezervate servitorilor, şi se văzu îndată deschizându-se uşa aceasta şi în mijlocul sclavilor, care erau siliţi să asiste la execuţie spre a le fi de exemplu, se văzu înaintând vinovatul care avea să-şi ia pedeapsa pentru greşeala ce săvârşise, şi care era urmat de călău. Vinovatul, precum am spus-o, era bărbierul generalului, cât despre călău, el nu era decât vizitiul pe care deprinderea lui de a mânui biciul îl înălţa sau cobora, cum voiţi, oricând avea loc o execuţie, la slujba de călău, slujbă care, de altfel nu-i scădea nimic din stima camarazilor săi, care erau bine încredinţaţi că I van era călău numai cu braţul său, iar nu şi cu inima, în felul acesta, fiind braţul lui Ivan, ca şi tot restul corpului său proprietatea generalului, care avea dreptul deci să facă cu ele orice poftеşte, sclavii nu se mirau deloc că generalul întrebuinţa la slujba aceea braţul lui. Ivan. Dar era ceva mai mult: o execuţie săvârşită de Ivan era totdeauna mult mai dulce decât cele săvârşite de alţii; căci se întâmpla adesea ca Ivan, care era băiat bun, să tragă la fit una sau două lovituri de cnut[1] din duzină sau, dacă era silit cumva să numere cumsecade, făcea aşa ca vârful biciului să lovească scândura de brad pe care era culcat vinovatul, şi să-i ia loviturii tocmai partea cea mai dureroasă. Astfel, când venea rândul lui Ivan să se întindă pe scândura fatală şi să primească el corecţiunea pe care obişnuia s-o dea altora, cel care juca atunci rolul de călău avea pentru Ivan aceeaşi bunăvoinţă pe care o avusese Ivan pentru ceilalţi, şi nu-şi aducea aminte decât de loviturile cruţate, iar nu şi de cele primite. De altminteri, acest schimb de îndatoriri întreţinea, între Ivan şi camarazii lui, o dulce prietenie care nu era niciodată mai vie decât în momentul când trebuia să aibă loc o nouă execuţie. E adevărat că, în

1 Bici făcut dintr-o curea din piele rotundă sau dintr-o funie.

ceasul întâi care urma după execuţie şi care trecea în aceea să nu dispară până seara şi ca necazul să reziste la primul pahar de rachiu, pe care călăul îl bea în sănătatea victimei.

Acela asupra căruia avea să-şi exercite Ivan de astă dată dibăcia, era un om de treizeci şi cinci sau de treizeci şi şase de ani, cu părul şi barba roşie, de o talie ceva mai înaltă decât cea mijlocie, şi a cărui origine greacă se cunoştea după privirea lui care, ex-primând temere, tot păstrase în adâncul ei caracteru-i obişnuit de fineţe şi de viclenie. Ajungând aproape de locul unde trebuia să aibă loc execuţia, vinovatul se opri, îşi aruncă ochii spre fereastra la care deja se uitase aghiotantul şi care rămăsese tot nepătrunsă: apoi, uitându-se de jur-împrejur la mulţimea îngrămădită în uliţă, îşi opri ochii, cu un fior dureros prin spate, la scândura pe care avea să fie lungit. Mişcarea asta nu scăpă din vederea lui Ivan care, apropiindu-se de victimă spre a-i scoate cămaşa de pânză vărgată ce-i acoperea umerii, profită de ocazie spre a-i zice încetişor:

— Haide, Grigorie, curaj!

— Ştii ce mi-ai făgăduit, răspunse Grigorie cu o nespusă expresie de rugare.

— Nu despre întâile lovituri, Grigorie; să nu te aştepţi la asta. Aghiotantul are să se uite la întâile lovituri; însă despre cele din urmă, fii pe pace, găsi-voi eu meşteşugul să trag la fit cevaşilea.

— Bagă de seamă mai ales la sfârcul biciului.

— Am să fac cum e bine, Grigorie, am să fac cum e bine; nu mă ştii tu?

— Ba da, vai de mine! răspunse Grigorie.

— Ei bine? zise aghiotantul.

— Poftim boierule, răspunse Ivan, suntem gata.

— Aşteptaţi, aşteptaţi, cucoane, strigă bietul Grigorie încercând să măgulească pe tânărul ofiţer, printr-un titlu care nu se da decât coloneilor; mi se pare că se deschide fereastra domnişoarei Vaninka.

Tânărul ofiţer ridică îndată ochii la fereastra la care

se mai uitase deja de câteva ori; însă nicio cută nu se mişcase de la perdeaua de mătase care se zărea prin geam.

— Te înşeli secătură, zise ofiţerul luându-şi ochii de la fereastră, ca şi cum el însuşi ar fi sperat să o vadă deschizându-se, te înşeli; şi de altminteri, ce amestec are nobila ta stăpână în daravera asta?

— Cu iertăciune, excelenţă, urmă Grigorie, dând un nou grad aghiotantului, vedeţi că… fiindcă din cauza sa am să primesc… s-ar putea ca să-i fie milă de un biet păcătos ca mine… şi.

— Destul, zise ofiţerul cu un glas straşnic şi, ca şi cum ar fi fost şi el de părerea aceea şi i-ar fi părut rău că Vaninka nu graţia, destul şi să ne grăbim.

— Numaidecât, boierule, numaidecât, zise Ivan.

Apoi, întorcându-se către Grigorie:

— Haide, haide, urmă el, a sosit ceasul.

Grigorie scoase un oftat adânc, se mai uită odată la fereastră şi, văzând că nu se făcea nicio mişcare acolo, se hotărî în fine să se culce pe scândura fatală, în acelaşi timp, alţi doi sclavi, aleşi de Ivan ca ajutoare, îl apucară de braţe, îi legară pumnii de stâlpii aşezaţi în apropiere, astfel încât Grigorie fu ca răstignit; apoi i se apucă gâtul cu un arcan şi, văzând că totul era gata şi că niciun semn favorabil victimei nu venea de la fereastra tot închisă, tânărul aghiotant făcu un semn cu mâna şi zise:

— Haidem!

— Răbdare, boierule, răbdare, zise Ivan mai întârziind execuţia, în speranţa să se ivească vreun semn de la neîndurata fereastră; a fost un nod la cnutul meu şi, dacă l-aş fi lăsat aşa, ar fi fost în drept să se plângă.

Instrumentul de care se ocupa călăul şi a cărui formă poate nu e cunoscută de cititorii noştri, este un fel de bici, al cărui mâner poate să fie cam de două picioare lungime; de mânerul acesta se leagă o curea lată de două degete şi lungă de patru picioare, care se termină printr-un inel de aramă sau fier, de care ţine ca prelungire o altă curea, de două picioare lungă şi lată la început de un deget şi

jumătate, dar care se subţiază mereu, până ce ajunge la vârf ca un ac. Cureaua asta se înmoaie în lapte, apoi se usucă la soare astfel încât mulţumită acestei preparaţii, capătul ei devine ascuţit şi tăios ca un briceag; afară de asta, şi obişnuit la fiecare şase lovituri, se schimbă cureaua, pentru că sângele o înmoaie pe cea întrebuinţată.

Oricâtă rea voinţă sau oricâtă stângăcie puse Ivan la desfacerea nodului, tot trebui să isprăvească; de altminterea, spectatorii începuseră să murmure, iar murmurele lor, smulgând pe aghiotant din reveria în care părea căzut acesta, îşi ridică fruntea aplecată pe piept, se uita pentru cea din urmă oară la fereastră, şi, cu un semn mai poruncitor şi cu un glas mai straşnic, porunci să se înceapă execuţia.

Nu mai avea încotro; Ivan trebuia să se supună; de aceea nici nu mai căută vreun nou pretext; dându-se doi paşi înapoi pentru ca să-şi ia avânt, el se întoarse iar în locul unde era înainte; apoi, ridicându-se în vârful picioarelor, învârti cnutul deasupra capului său şi, plecându-l deodată, lovi pe Grigorie cu atâta dibăcie încât cureaua înfăşură de trei ori corpul victimei, ca un şarpe, izbind cu vârful ei scândura pe care era lungit bărbierul. Totuşi, cu toată precauţiunea asta, Grigorie dădu un ţipăt, iar Ivan numără una;

La ţipătul acela, aghiotantul se întoarse spre fereastră; dar fereastra rămăsese tot închisă şi maşinaliceşte el îşi adusese ochii la victimă repetând cuvântul: una!

Cnutul trăsese o întreită brazdă albastră pe umerii lui Grigorie.

Ivan îşi luă din nou avânt şi cu aceeaşi îndemânare ca şi întâia dată, înfăşură din nou pieptul osânditului în cureaua şuierătoare, având grijă mereu ca sfârcul să nu-l atingă nicidecum. Grigorie dădu un al doilea ţipăt, iar Ivan numără două!

De astă dată, sângele nu începu să ţâşnească, dar veni la piele.

La a treia lovitură, se iviră câteva picături de sânge.

La a patra lovitură sângele ţâşni.

La a cincea lovitură, sângele stropi în faţă pe tânărul ofiţer care se dădu înapoi, îşi scoase batista şi îşi şterse faţa. Ivan profită de împrejurarea asta, care îl distrăsese, spre a număra şapte în loc de şase. Ofiţerul nu băgă de seamă nimic.

La a noua lovitură, Ivan se opri ca să schimbe cureaua şi în speranţa că şi a doua şiretenie avea să treacă tot aşa de bine ca şi cea dintâi, numără unsprezece în loc de zece. În momentul acesta se deschise o fereastră aşezată în faţa ferestrei Vaninkăi. Un om de 45 sau 46 de ani, îmbrăcat în uniformă de general, ieşi la fereastră şi cu acelaşi glas cu care ar fi zis: Curaj, înainte! zise: „Destul, ajunge!” şi închise fereastra.

Cum se deschise fereastra, aghiotantul se întoarse către general, cu mâna stângă lipită la cusătura pantalonului, iar cu mâna dreaptă la chipiu şi stătuse nemişcat cele câteva secunde cât dăinuise apariţia; apoi, reînchizându-se fereastra, ofiţerul repetase după general aceleaşi cuvinte, astfel că biciul căzuse de astă dată fără să atingă pe victimă.

Mulţumeşte prea înaltei sale excelenţe, Grigorie. Zise atunci Ivan, răsucind cureaua cnutului în jurul minerului, căci ţi-a iertat două lovituri; ceea ce, adăugă el aplecându-se să-i dezlege mâna, cu cele două trase la fit, îţi fac peste tot numai opt lovituri în loc de douăsprezece.

Dar bietul Grigorie nu avea hal să mulţumească nimănui. Aproape leşinat de durere de abia se ţinea pe picioare. Doi mujici îl luară de subţioară şi îl duseră la locuinţa sclavilor. Cu toate astea, ajungând la uşă se opri, întoarse capul şi privind pe aghiotantul care îl urmărea din ochi cu un aer de milă:

— Domnule Fedor. Strigă el, mulţumiţi din parte-mi prea înaltei sale excelenţe, generalului. Cât despre domnişoara Vaninka, adăugă el încetişor, iau asupră-mi să-i mulţumesc însumi.

Ce hondrăneşti acolo? strigă tânărul ofiţer, cu o mişcare de mânie, crezând că băgase de seamă în glasul

lui Grigorie un ton de amenințare.

Nimica, boierule, nimica, zise Ivan: bietul Grigorie vă mulţumeşte, d-le Fedor, de osteneala ce v-aţi dat de a asista la execuţia lui, ca cinste pentru dânsul, atâta tot.

— Bine, bine. Zise tânărul, bănuind că Ivan schimba ceva din ceea ce zisese osânditul, dar învederat nevrând să afle mai multe; iar dacă Grigorie vrea să nu mă dea din nou la astfel de osteneală, să bea mai puţin rachiu, iar când se îmbată să ţină minte ca să fie cel puţin respectuos.

Ivan făcu semn de adâncă supunere şi se duse după camarazii săi. Fedor reintră sub vestibul, iar mulţimea se împrăştie înciudată de reaua credinţă a lui Ivan şi de generozitatea generalului, care o lipsise de priveliştea a patru lovituri de cnut, adică a unei treimi din pedeapsă.

Acum, că făcurăm cunoscute cititorilor câteva personaje din această istorie, permită-ne a-i pune în relaţie mai directă cu aceia care n-au făcut decât să se arate, sau care au stat după perdea.

Generalul conte Cermayloff care, precum am spus-o, avusese guvernământul unui oraş din cele mai mari dimprejurul Poltavei, fusese chemat la Petersburg de împăratul Pavel

I, care îl onora cu o amiciţie deosebită; generalul rămăsese văduv, cu o fată care moştenise averea, frumuseţea şi trufia mamei sale, care pretindea că se cobora de-a dreptul dintr-unul din căpitanii tătarilor care, sub ordinele lui Gengis, năpădiseră Rusia în veacul al treisprezecelea. Printr-o întâmplare fatală, acele aplecări trufaşe sporiseră încă în tânăra Vaninka prin educaţia ce primise ea. Nemaiavând pe femeia sa şi neputându-se ocupa el însuşi de fiica sa, generalul Cermayloff alesese pentru ea o guvernantă engleză care, în loc de a combate aplecările trufaşe ale elevei sale, nu făcuse decât să le dezvolte şi mai mult, fortificând aristocraţia ei naturală prin principiile raţionale care fac din aristocraţia engleză nobleţea cea mai trufaşă de pe pământ. În mijlocul studiilor diferite la care se dedase Vaninka, era deci unul la care ea ţinea cu deosebire, ştiinţa poziţiei sale, dacă o

putem numi astfel. De aceea, Vaninka cunoştea perfect gradul de nobleţe şi de putere al tuturor familiilor din nobilime, a acelora pe care le întrecea a sa; ea putea fără să greşească, lucru care totuşi nu e uşor în Rusia, să zică fiecăruia pe numele la care îl îndreptăţea rangul său. De aceea, Vaninka avea cel mai adânc dispreţ pentru tot ce era mai prejos de titlul excelenţă. Cât despre servitori şi despre sclavi, se înţelege că ei nici nu existau pentru dânsa: erau nişte dobitoace cu barbă, mai prejos, prin simţământul ce-l inspirau, decât calul sau decât câinele ei şi negreşit că ea n-ar fi pus nicio clipă în cumpănă viaţa unui mojic, cu aceea a vreunuia dintre aceste interesante animale. De altminterea, ca toate femeile distinse din naţia sa, ea era foarte bună muzicantă, vorbea tot aşa de bine franţuzeşte, italieneşte, nemţeşte şi englezeşte ca şi ruseşte.

Cât despre trăsăturile feţei sale, ele se dezvoltaseră în armonie cu caracterul său. Rezultă din aceasta că Vaninka era frumoasă, însă de o frumuseţe ceva cam incompletă. Într-adevăr, ochii ei mari şi negri, nasul ei drept, buzele-i ridicate la amândouă colţurile dădeau o expresie dispreţuitoare fizionomiei sale şi produceau, asupra celor care se apropiau de dânsa, o impresie ciudată. Acea expresie nu dispărea decât înaintea egalilor sau a superiorilor ei, pentru care ea devenea femeie ca toate femeile, pe când pentru inferiori rămânea mândră şi neapropiată ca o zeiţă.

La şaptesprezece ani, educaţia tinerei Vaninka fiind terminată, institutoarea ei, a cărei sănătate fusese zdruncinată de clima aspră a Petersburgului, îşi ceru retragerea. Retragerea îi fu acordată, cu fastuoasa recunoştinţă pe care numai seniorii ruşi o mai au astăzi în Europa. Atunci, Vaninka rămase singură, şi nu mai avu altă direcţie în lume decât iubirea oarbă a tatălui său, care nu o avea decât pe dânsa şi care, în straşnica-i admiraţie, o privea ca un compus din toate perfecţiunile omeneşti.

Astfel stăteau lucrurile în casa generalului, când el primi o scrisoare adresată lui de pe patul de moarte de

către unul dintre amicii săi din copilărie. Exilat la moşiile lui în urma câtorva ciorovăieli cu Potemkin, contele Romayloff îşi întrerupsese cariera şi, neputându-şi redobândi favoarea pierdută, se dusese la 400 leghe departe de Sankt-Petersburg murind de tristeţe, nu atât pentru exilarea lui cât pentru că nenorocirea asta atinsese averea şi viitorul unicului său fiu, Fedor. Contele, simţind că avea să-l lase singur şi fără sprijin în lume, recomanda vechiului său amic din copilărie pe tânărul acesta, dorind ca, graţie favoarei de care se bucura dânsul pe lângă Pavel I, să-i dobândească o locotenenţă într-un regiment. Generalul răspunse îndată contelui, că fiul lui va găsi în sine un al doilea tată; dar când sosi răspunsul consolator, Romayloff murise şi Fedor primise scrisoarea şi se prezentase cu ea generalului, anunţându-i pierderea suferită şi reclamându-i protecţia făgăduită. Pavel I, rugat de general, acordă îndată tânărului o sublocotenenţă în regimentul Semenowski, astfel că Fedor intră în funcţie chiar a doua zi după sosirea lui.

Deşi tânărul nu făcuse decât să treacă prin casa generalului spre a se duce la cazărmile situate în mahalaua Litepol, el stătuse destul spre a o vedea pe Vaninka, şi a duce cu sine o amintire profundă. Fedor, de altminteri, sosind cu inima plină de pasiuni primitive şi generoase, avu o adâncă recunoştinţă pentru protectorul care-i deschidea o carieră aşa de vastă, şi i se păru că recunoştinţa sa se cuvenea de drept la tot ce ţinea de general; în felul acesta poate, el exagera frumuseţea aceleia care îi fusese prezentată ca o soră, dar care, fără habar de titlul acesta, îl primise cu răceală şi cu trufia unei regine. Cu toate acestea, acea apariţie, aşa rece şi îngheţată cum fusese, tot lăsase urmă adâncă în inima tânărului, iar sosirea lui la Sankt-Petersburg, fusese însemnată printr-o impresie nouă şi necunoscută până atunci în viaţa lui.

Cât despre Vaninka, de-abia dacă se uitase la Fedor. Într-adevăr, ce era pentru dânsa un tânăr sublocotenent fără avere şi fără viitor? Ceea ce visa ea, era o uniune

princiară, care să fi făcut dintr-însa una dintre cele mai puternice dame ale Rusiei; şi, afară doar dacă n-ar fi stat să se realizeze pentru dânsul vreun vis din o mie şi una de nopţi. Fedor nu putea făgădui nimic din ceea ce aştepta Vaninka.

La câteva zile după acea primă întrevedere, Fedor se întoarse ca să-şi ia adio de la general. Regimentul său făcea parte din contingentul pe care îl lua cu dânsul în Italia feldmareşalul Suvarow, şi Fedor avea să aibă ocazia sau de a muri, sau de a se face demn de nobilul protector care răspunsese pentru dânsul.

De astă dată, fie că uniforma elegantă cu care era îmbrăcat sporea frumuseţea naturală a lui Fedor, fie că în momentul plecării şi în aprinderea speranţei, entuziasmul încorona pe tânăr cu o aureolă de poezie, Vaninka foarte mirată de minunata schimbare ce se făcuse într-însul, binevoi, la invitaţia tatălui său, să întindă mâna ei aceluia care îi părăsea. Asta era mai mult decât tot ce sperase Fedor; de aceea puse un genunchi la pământ ca înaintea unei regine şi apucând mâna tinerei Vaninka, cu mâinile lui tremurânde, de abia îndrăzni să o atingă cu buzele lui. Însă oricât de uşoară să fi fost sărutarea aceea, Vaninka se cutremurase, ca şi cum ar fi fost atinsă cu un fier roşu, căci ea simţise un fior trecându-i prin tot corpul şi o roşeaţă vie urcându-i-se în faţă. De aceea, aşa de repede îşi trăsese mâna, încât Fedor, temându-se ca nu cumva acel adio respectuos s-o fi jignit, rămase în genunchi, uni mâinile, se uită la dânsa cu o expresie de atâta temere, încât Vaninka, uitându-şi trufia, îl linişti printr-un surâs. Fedor se sculă, cu inima plină de o nespusă bucurie, fără să ştie de unde-i venea bucuria aceea, însă dându-şi bine seama că, deşi era în momentul despărţirii de Vaninka, niciodată nu mai fusese aşa de fericit, ca în momentul acela.

Tânărul ofiţer plecă visând visuri aurite; căci orizontul său, fie întunecat, fie strălucit, era demn de invidie. Şi dacă s-ar fi încheiat cu un mormânt sângeros, Fedor credea că văzuse în ochii tinerei că el avea să fie

regretat; dacă s-ar fi deschis cu glorie, gloria avea să-l reîntoarcă în triumf la Sankt-Petersburg, şi gloria e o regină care face minuni pentru favoriţii ei. Armata din care făcea parte tânărul ofiţer străbătu Germania, intră în Italia prin munţii Tirolului şi ajunse la Verona în 14 aprilie 1799. Suvarow se uni îndată cu generalul Melas, şi luă comanda celor două armate. A doua zi, generalul Chasteler îi propuse să facă o recunoaştere, dar Suvarow, uitându-se la el cu mirare, îi răspunse:

— Nu ştiu alt chip de a recunoaşte pe inamic decât mergând la dânsul şi bătându-l.

Într-adevăr Suvarow era deprins cu strategia asta expeditivă: aşa îi biruise el pe turci la Focşani şi la Ismail; aşa cucerise Polonia după o campanie de câteva zile şi luase Praga în mai puţin de patru ceasuri. De aceea Ecaterina, recunoscătoare, trimisese generalului victorios o coroană de stejar împletită cu pietre preţioase în valoare de 600.000 de ruble. Îi expediase un baston de comandant, din aur masiv împodobit cu diamante, îl făcuse feldmareşal general, cu dreptul de a-şi alege un regiment care să poarte numele lui; apoi, la întoarcere, îi permisese să se odihnească câtva timp la o moşie măreaţă, pe care i-o dăruise împreună cu cei 8.000 de servi de pe ea. Ce minunat exemplu pentru Fedor! Suvarow, fiu al unui simplu ofiţer rus, fusese crescut la şcoala cadeţilor şi plecase tot sublocotenent ca el: pentru ce nu ar fi fost doi Suvarowi în acelaşi secol?

Suvarow sosi aşadar, precedat de o reputaţie imensă: religios, ardent, neobosit, nepăsător, cumpătat ca un tătar, vioi ca un cazac, el era omul care trebuia pentru ca să continue succesele generalului Melas faţă de soldaţii republicii, descurajaţi de neroadele codeli ale lui Scherer. De altminterea, armata austrorusă, mare, de o sută de mii de oameni, n-avea înainte-i decât 29.000 până la 30.000 de francezi. Suvarow debuta, precum îi era obiceiul, printr-o lovitură de trăsnet. La 20 aprilie se înfăţişa înaintea oraşului Brescia, care vrusese să reziste în van. După o canonadă care nu ţinuse decât o jumătate de ceas, poarta

de la Peschierea fusese spartă cu barda, iar diviziunea Lorsakov, a cărei avangardă era formată de regimentul lui Fedor, intrase în oraş în pas de atac, urmărind garnizoana care, compusă numai din 2.200 de oameni, se refugie în cetăţuie. Asaltată cu o furie pe care francezii nu erau deprinşi s-o găsească la adversarii lor, şi văzând deja scările aşezate pe ziduri, Boncret, şeful brigăzii, ceru să capituleze. Dar poziţia era prea slabă pentru ca el să capete vreo condiţie de la acei sălbatici învingători: Boncret şi soldaţii lui fură făcuţi prizonieri de război.

Ca nimeni altul, Suvarow era omul care ştia mai bine să profite de o victorie: de abia stăpân pe Brescia, a cărei ocupare rapidă, aruncase o nouă descurajare în armata franceză, Suvarow ordonase generalului Kray să nu slăbească asediul Peschierei. Prin urmare generalul Kray îşi aşezase cartierul la Valegio, la egală distanţă între Peschiera şi Mantua, întinzându-se de la Po până la lacul Garda, pe ţărmul lui Minicio, şi ameninţând în acelaşi timp amândouă oraşele, în timpul acesta, generalul-şef, înaintând cu grosul armatei sale, trecu Oglio în două coloane, întinse o coloană sub ordinele generalului Rosenberg spre Bergam, şi împinse pe cealaltă, sub conducerea lui Melas, până la Lerio, pe când corpuri de şapte sau opt mii de oameni, comandaţi de generalii Kaim şi Hohenzollern, erau pornite asupra Piacenzei şi a Cremonei, acoperind tot malul stâng al râului Po. În felul acesta armata austro-rusă înainta desfăşurând optzeci de mii de oameni pe un front de optzeci de leghe.

La vederea forţelor care înaintau şi care erau întreite faţă de ale sale, Scherer, bătând în retragere pe toată linia, stricase podurile pe care le avea pe Ada, nesperând să le poată apăra şi îşi mutase cartierul general la Milan, aşteptând aici un răspuns la scrisoarea pe care o adresase Directorului şi în care recunoscându-şi tacit incapacitatea, demisiona. Dar, fiindcă urmaşul lui întârzia să sosească şi fiindcă Suvarow înainta mereu, din ce în ce mai speriat de răspunderea ce avea asupra-şi, Scherer dăduse comanda în mâinile celui mai priceput dintre locotenenţii săi.

Generalul ales de însuşi Scherer era Moreau, care trebuia să-i mai combată odată pe ruşi în mijlocul cărora aveau să moară.

Această numire neaşteptată fu proclamată în mijlocul strigătelor de bucurie ale soldaţilor. Acela care prin falnica lui campanie de la Rhin dobândise numele de Fapius francez, străbătu toată linia armatei sale, salutat cu uralele succesive ale tuturor diviziilor ce strigau: Trăiască Moreau! Trăiască mântuitorul armatei din Italia!

Entuziasmul acesta, oricât de mare să fi fost, nu orbise nicidecum pe Moreau asupra poziţiei în care se afla: sub pedeapsa de a fi copleşit pe la ambele aripi ale armatei sale, el trebuia să prezinte o linie paralelă cu linia armatei ruse; astfel că spre a face faţă inamicului, fu nevoit să se întindă de la lacul Lecco la Pizzighetone, adică pe o linie de douăzeci de leghe. E adevărat că putea să se retragă spre Piemont, să-şi concentreze trupele spre Alexandria şi să aştepte acolo ajutoarele pe care Directorul făgăduia să le trimită: însă operând aşa ar fi compromis armata Neapolelui, lăsând-o izolată pe mâna inamicului. Hotărî deci să apere trecerea Addei cât s-ar fi putut mai mult, spre a da timp diviziei Dessoles, pe care trebuia să i-o trimită Massena, a sosi în linie, spre a apăra aripa sa stângă, pe când divizia Gantier, căreia i se dăduse ordin să evacueze Toscana, ar fi sosit în pas gimnastic, spre a întări aripa dreaptă.

Cât despre el, se duse la centru ca să apere în persoană podul întărit de la Gassano, al cărui capăt era acoperit de canalul Bitorto pe care îl ocupau, cu o numeroasă artilerie şi avanposturi retranşate.

Apoi, totodată prudent, pe cât era de viteaz, Moreau îşi luă toate măsurile spre a-şi asigura, la caz de înfrângere, retragerea spre Apenini şi coasta Genuei.

Dispoziţiile lui erau terminate, când neobositul Suvarow intră în Triveglio. Odată cu sosirea generalului rus în acest din urmă oraş, Moreau află de predarea Bergamului şi a cetăţii lui, iar la 25 aprilie zări capul coloanelor armatei aliate.

Chiar în ziua aceea, generalul rus îşi împărţi trupele în trei coloane tari, corespunzând celor trei puncte de căpetenie ale armatei franceze, dar cel puţin îndoite la număr fiecare faţă de trupele pe care avea să le combată; coloana din dreapta, condusă de generalul. Wukassovici, înainta spre capătul lacului Leceo, unde aştepta generalul Serurier; coloana stângă, sub comanda lui Melas, se aşează în faţa retranşamentelor de la Cassano; în sfârşit, diviziile austriece ale generalilor Zoof şi Ottr care formau centrul, se concentrară la Canonia spre a fi gata, la momentul hotărât, să ocupe Vaprio. Trupele ruse şi austriece tăbărâră în bătaia tunurilor avanposturilor franceze.

Chiar în seara aceea Fedor, care făcea parte cu regimentul său din divizia lui Chasteler, scrise generalului Cermayloff:

„Suntem în sfârşit în faţa francezilor; *o luptă mare trebuie să aibă loc mâine dimineaţă*; *mâine seară voi fi locotenent sau mort*”.

A doua zi, la 26 aprilie, tunul bubui din zori la capetele liniei; la extrema stângă franceză atacară grenadierii prinţului Bagration, iar la extrema dreaptă generalul Seckendorff care, detaşat din lagărul de la Triveglio, păşea asupra Cremei.

Cele două atacuri se săvârşiră cu rezultate foarte deosebite: grenadierii lui Bagration fură respinşi cu pierderi grozave; pe când Seckendorff, din contră, alungă pe francezi din Crema şi înainta în recunoaşteri până la podul de la Lodi.

Aşteptările lui Fedor fură înşelate, corpul său de armată nu intră în luptă toată ziua, iar regimentul lui stătu nemişcat, aşteptând nişte ordine care nu sosiră.

Măsurile lui Suvarow nu erau pe deplin luate: el mai avea trebuinţă şi de noapte ca să le îndeplinească.

În taina acestei nopţi, Moreau, aflând de succesul câştigat de Seckendorff la extrema sa dreaptă, trimise ordin lui Serurier să nu lase la Lecco, care era un post lesne de apărat, decât a optsprezecea parte din semibrigada uşoară şi un detaşament de dragoni, iar el să

coboare spre centru cu trupele lui; Serurier primi ordinul pe la ceasurile două de dimineaţă şi îl execută îndată.

Ruşii, din parte-le, nu-şi pierduseră timpul. Profitând de întunericul nopţii, generalul Wukassovici restabilise puntea stricată de francezi la Brevio, pe când generalul Chasteler făcuse una nouă la două mile mai sus de castelul Trezzo, fără ca francezii să fi avut cea mai mică bănuială despre aceasta. Surprinşi pe la ceasurile patru dimineaţa de cele două divizii austriece care, mascate, de satul San-Gervaiso, ajunseră la malul drept al Addei fără să fie zărite, soldaţii însărcinaţi cu paza castelului Trezzo îl părăsiră şi bătură în retragere; austriecii îi urmăriră până la Pazzo dar aici francezii se opriră deodată şi făcură voltfaţă; pricina fu că la Pazzo se aflau generalul Serurier şi trupele pe care le luase de la Lecco care, auzind tunul la spatele lor, se opriseră un moment şi supunându-se întâii reguli de război, păşiseră către zgomot şi fum: el deci adunase garnizoana din Trezzo şi luase ofensiva trimiţând un aghiotant la Moreau să-l înştiinţeze despre manevra pe care se crezuse dator s-o facă.

Lupta începu atunci între trupele franceze şi trupele austriece cu nespusă înverşunare, iar bătrânii soldaţi ai lui Bonaparte îşi luaseră, în primele campanii din Italia, obiceiul de care nu se puteau dezbăra: să bată pe supuşii Majestăţii Sale Imperiale pretutindeni unde îi întâlneau. Cu toate acestea, aşa de mare era superioritatea de număr a trupelor imperiale, încât trupele franceze începuseră să dea înapoi, când strigăte puternice răsunară la spate anunţând un ajutor: era generalul Grenier care, trimis de Moreau, sosea cu divizia lui tocmai în momentul când era mai de trebuinţă.

O parte din noua divizie întări coloanele, îndoind gloatele centrului, pe când cealaltă se întinse spre stânga spre a înconjura pe generalii inamici. Apoi tobele bătură din nou pe toată linia şi grenadierii francezi începură să recucerească acest câmp de luptă pierdut şi recâştigat de două ori. Dar în momentul acesta o nouă întărire sosi austriecilor: marchizul Chasteler şi divizia lui; numărul fu

din nou de partea inamicului, Grenier îşi duse numaidecât aripa, spre întărirea centrului, iar Serurier, dispunându-şi retragerea în unghi, se duse la Pazzo, unde îl aşteptă pe inamic.

În punctul acesta se concentra toiul luptei; de trei ori fu luat şi reluat satul Pazzo, până când, în sfârşit, atacaţi pentru a patra oară de forţe duble decât ale lor, francezii fură siliţi să se retragă, în atacul din urmă, un colonel austriac fu rănit de moarte; dar, în schimb, generalul Beker, care comanda ariergarda* franceză, nevrând să bată în retragere cu soldaţii săi, fu înconjurat de câţiva oameni şi, după ce îi văzu murind pe toţi împrejurul său, fu nevoit să-şi predea spada unui tânăr ofiţer rus din regimentul Semenowski, care dădu pe prizonier în mâinile soldaţilor care îl urmau şi se parte a armatei destinată pentru siguranţa spatelui trupelor întoarse îndată la luptă.

Cei doi generali francezi aleseseră ca punct de adunare satul Vaprio; însă, în primul moment de zăpăceală, urmat după retragerea din Pazzo, cavaleria austriacă făcuse o şarjă aşa de adâncă încât Serurier fu despărţit de colegul lui şi fu nevoit să se retragă, cu 2.500 de oameni, la Verderio, pe când Grenier ajunse singur la punctul hotărât şi se opri în Vaprio, spre a da din nou piept cu inamicul.

În timpul acesta, o luptă teribilă se ducea la centru. Melas, cu 18.000 până la 20.000 de oameni, atacase posturile întărite care se aflau precum am spus, la capătul podului de la Gassano şi de la Ritorto-Canale. De la ceasurile şapte dimineaţa, când Moreau se despărţise de divizia lui Grenier, Melas, conducând în persoană trei batalioane de grenadieri austrieci, atacase întăririle înaintate.

Acolo, timp de de două ceasuri, avusese loc un măcel crâncen: respinşi de trei ori, pierzând peste 1.500 de oameni la poalele fortificaţiilor, austriecii se întorseseră de trei ori la atac, cu puteri proaspete şi mereu conduşi şi îmbărbătaţi de Melas care avea să-şi răzbune vechile lui înfrângeri în sfârşit, atacaţi a patra oară, năpădiţi în

retranşamente, francezii, disputând terenul pas cu pas, se adăpostiră în a doua lor incintă, care apăra însuşi capătul podului şi pe care o comanda Moreau în persoană. Aici, timp de alte două ceasuri, se luptă om cu om, pe când o artilerie groaznică revărsa moartea din gură în gură. În sfârşit, austriecii, strânşi pentru ultima oară, înaintară la baionetă şi, în lipsă de scări sau de breşe, grămădind lângă fortificaţii cadavrele camarazilor lor izbutiră să se urce pe parapet. Nu mai era niciun minut de pierdut; Moreau ordonă retragerea şi, pe când francezii treceau îndărăt Adda, el proteja în persoană trecerea lor cu un singur batalion de grenadieri dintre care, după jumătate de ceas, nu-i mai rămăseseră decât 120 de oameni. Afară de asta, trei aghiotanţi îi fuseseră ucişi lângă dânsul.

Retragerea însă se operase fără dezordine; Moreau se retrase atunci la rândul său ţinând piept inamicului care păşi pe pod în momentul când Moreau ajunse pe celălalt mal. Chiar în momentul acela, austriecii se repeziră în goana lui; dar deodată, un zgomot teribil se auzi, dominând zgomotul artileriei; secunda boltă a podului sărise în sus, azvârlind în aer pe toţi câţi se aflau deasupra ei; fiecare se retrase de partea lui, iar în spaţiul rămas gol, se văzuseră picând, ca o ploaie, bucăţi de pietre şi de oameni.

Chiar în momentul când Moreau punea o stavilă între el şi Melas, văzu sosind în dezordine corpul de armată al generalului Grenier, care fusese nevoit să evacueze Vaprio şi care fugea urmărit de armata austro-rusă a lui Zoof, Ott şi Chastelor. Moreau ordonă o schimbare de front şi făcând faţă acestui inamic nou care îi cădea pe cap în momentul în care se aştepta mai puţin, izbuti să ralieze trupele lui Grenier şi să stabilească lupta. Însă, pe când Moreau da piept armatei ruso-austriace de sub generalii Zoof şi Ott, Melas restabilise puntea şi trecea la rândul său. Moreau se pomeni atunci atacat în frunte şi în flancuri de forţe întreite decât ale sale. Atunci, toţi ofiţerii din jurul lui îl rugară să cugete la retragere, căci de la mântuirea persoanei lui depindea pentru Franţa conservarea Italiei.

Moreau rezistă îndelung, căci înţelegea consecinţele teribile ale bătăliei ce pierduse şi după care nu voia să mai trăiască, deşi i-ar fi fost cu neputinţă să o câştige. Dar o trupă de elită îl înconjură şi formând împrejuru-i batalion pătrat, se retrase, pe când restul armatei murea, pentru ca să protejeze retragerea aceluia al cărui geniu era privit ca singura speranţă rămasă armatei franceze.

Lupta mai dură aproape trei ceasuri, în care ariergarda armatei făcu minuni, în sfârşit, Melas, văzând că-i scăpase inamicul şi simţind că trupele sale, ostenite de o luptă îndărătnică, aveau trebuinţă de repaus, ordonă încetarea luptei şi se opri pe malul stâng al Addei, întinzându-se în satele Imago, Gorgonzola şi Cassano, rămânând astfel stăpân pe un câmp de bătălie, pe care lăsau francezii 2.500 de morţi, 100 tunuri şi 20 obuziere.

Seara, Suvarow, invitând pe generalul Beker să cineze cu dânsul, îl întrebă cine îl făcuse prizonier. Beker răspunse că un tânăr ofiţer din regimentul care intrase întâi în Pozzo: Suvarow cercetă îndată care era regimentul acela, află că e regimentul Semenowski, şi ordonă să se afle numele acelui tânăr ofiţer. După câteva minute, i se înfăţişă sublocotenentul Fedor Romayloff, care aducea sabia generalului Beker. Suvarow opri pe Fedor la cină, iar a doua zi tânărul scria protectorului său:

„M-am ţinut de cuvânt, sunt locotenent; iar feldmareşalul Suvarow a cerut pentru mine Majestăţii Sale Pavel I ordinul Sf. Vladimir”.

La 28 aprilie, Suvarow intră în Milano, pe care îl părăsise Moreau spre a se retrage dincolo de Tesin, şi puse să se lipească pe toate străzile acelei capitale următoarea proclamaţie care zugrăveşte de minune spiritul eroului moscovit:

„Armata victorioasă a împăratului apostolic şi roman este aici: ea nu luptă decât pentru restabilirea sfintei religii, a clerului, a nobilimii şi a vechiului guvernământ al Italiei.

Popoare, uniţi-vă cu noi pentru Dumnezeu şi pentru credinţă: căci am sosit cu armată la Milan şi la Plancenza,

spre a vă fi într-ajutor".

Victoriile aşa de scump dobândite la Trebuia şi Novi urmară după aceea de la Cassano şi lăsară pe Suvarow aşa de slăbit încât nu putu profita de foloasele câştigate: de altminteri, în momentul când generalul rus da să pornească la drum, îi sosi un nou plan, trimis de Consiliul aulic din Viena.

Puterile aliate hotărâseră invadarea Franţei şi, desemnând fiecărui general calea ce trebuia să apuce spre a îndeplini planul cel nou, hotărâseră ca Suvarow să intre în Franţa prin Elveţia, ca arhiducele să-i cedeze poziţiile lui şi să se coboare la Rhinul de jos. Trupele cu care Suvarow, lăsând pe Moreau şi pe MacDonald în faţa austriecilor, trebuiau să opereze de acum contra lui Massena erau: 30.000 de ruşi, pe care îi avea cu dânsul sub arme; alte 30.000 detaşate din armata de rezervă pe care o comanda contele Tolstoi în Galiţia, şi care trebuiau să fie duse în Elveţia de generalul Korsakoff; 25.000 până la 30.000 austrieci comandaţi de generalul Hotze; şi, în sfârşit, 5.000 până la 6.000 de emigranţi francezi, sub conducerea prinţului de Condé. Peste tot 90 până la 95 mii de oameni.

Fedor fusese rănit în bătălia de la Novi; dar Suvarow îi acoperise rana cu o a doua cruce, iar gradul de căpitan îi zorise convalescenţa; astfel că tânărul ofiţer, mai mult fericit decât mândru de noul grad militar ce câştigase, fu în stare să urmeze armata când ea începu la 13 septembrie mişcarea sa spre Salvedra, şi pătrunse cu generalul său în valea Tesinului.

Toate merseră bine până atunci şi, cât timp stătuse în bogatele şi frumoasele câmpii ale Italiei, Suvarow n-avusese decât să se laude de curajul şi de devotamentul soldaţilor săi. Însă când, după câmpiile rodnice ale Lombardiei, udate de râuri frumoase cu dragi nume, urmară drumurile gloduroase ale Levantinei şi se înălţară înaintea lor, acoperite de zăpezi veşnice, culmile sprâncenate ale San-Gothardu-lui, atunci entuziasmul se stinse, energia pieri şi presimţiri întunecate cuprinseră

inima acelor copii sălbatici ai Nordului. Murmure neaşteptate cutreierară toată linia; apoi deodată avangarda se opri, declarând că nu voia să meargă mai departe, în zadar Fedor, care comanda o companie, rugă pe soldaţii săi să se despartă de camarazii lor şi să dea exemplu mergând ei înainte; soldaţii lui Fedor aruncară armele lor şi se culcară lângă ele. În momentul când se săvârşea această probă de nesupunere, murmure noi se ridicară de la coada armatei, apropiindu-se ca o vijelie: era Suvarow care trecea de la ariergardă la avangardă* şi care venea însoţit de acea probă de nesupunere care se ridica pe toată linia. Când ajunse în capul coloanei, murmurele acestea deveniră ocări.

Atunci, Suvarow se adresă soldaţilor săi cu elocinţa sălbatică şi căreia îi datora minunile pe care le făcuse cu ei.

Dar strigătele de *Retragere*! *Retragere*! îi acoperiră glasul. Atunci ei puseră mâna pe cei mai cârtitori şi-i bătură cu bastonul până ce muriră în acest chip ruşinos. Dar pedepsele nu avură mai multă trecere decât îndemnurile şi strigătele urmară. Suvarow văzu că totul era pierdut, dacă nu întrebuinţa vreun mijloc puternic şi neaşteptat spe a-i readuce la supunere pe răzvrătiţi. El înainta spre Fedor.

— Căpitane, îi zise Suvarow, lăsaţi încolo pe secăturile astea: luaţi opt sergenţi, şi săpaţi o groapă.

Fedor, mirat, se uită la general, parcă ar fi vrut să-i ceară deslușire asupra acestui ordin ciudat.

— Să faceţi ceea ce am comandat, zise Suvarow.

Fedor se supuse, cei opt sergenţi se puseră la muncă şi după. Zece minute groapa era gata, spre marea mirare a întregii armate care se strânsese în cerc, căţărându-se pe cele două dealuri care mărgineau drumul, ca pe treptele unui amfiteatru năpr. Aznic.

Atunci, Suvarow descăleca, îşi rupse sabia şi o aruncă în groapă; îşi smulse epoleţii, 7

unul după altul şi îi aruncă în groapă; apoi îşi luă decoraţiile ce-i acopereau pieptul şi le azvârli peste sabie

şi epoleţi, în sfârşit dezbrăcându-se până la piele, se culcă el însuşi în groapă, strigând cu glas tare:

— Acoperiţi-mă cu pământ şi lăsaţi aici pe generalul vostru! Nu mai sunteţi copiii mei, Nu vă mai sunt părinte; nu-mi rămâne decât să mor!

La aceste cuvinte, rostite cu glas aşa de tare încât fuseseră auzite de toată armata, soldaţii ruşi săriră în groapă plângând şi ridicară pe general în braţe, rugându-l ca să-i ierte şi să-i ducă contra inamicului.

— Aşa da! strigă Suvarow, îmi recunosc copiii. Contra inamicului! Contra inamicului!

Nu strigăte, ci urlete răspunseră la aceste cuvinte, Suvarow se reîmbrăcă şi, pe când se îmbrăca el, cârtitorii se târau prin ţarină şi veneau să-i sărute picioarele. Apoi după ce îşi prinse epoleţii pe umeri, după ce îşi reaşeză decoraţiile pe piept, încălecă urmat de întreaga armată, ai cărei soldaţi jurau într-un singur glas să moară până la cel din urmă, decât să-l părăsească pe părintele lor.

Grup sau detaşament de ostaşi care merge în fruntea unei trupe în mişcare, deschizându-i drumul. 13 Page

Chiar în ziua aceea, Suvarow atacă Aerolo; dar începuseră să se ivească zilele rele şi învingătorul de la Cassano, de la Trebuia şi de la No vi, lăsase norocul obosit în câmpiile Italiei. Timp de 12 ceasuri, 600 de francezi ţinură în loc trei mii de soldaţi ruşi sub zidurile oraşului, aşa de bine, că se înnoptă fără ca Suvarow să-i fi putut izgoni. A doua zi, el puse în mişcare toate trupele sale spre a înlătura acea mână de viteji. Iar cerul se posomorâse, şi îndată vântul azvârli o ploaie rece în faţa ruşilor. Francezii, profitând de această împrejurare spre a bate în retragere, evacuează valea Unseren, trec peste Rens şi se aşază în ordine de bătaie pe înălţimile Furca şi Grimsel, însă parte din scopul armatei ruse este atins, San-Gothardul este în mâna ei. E adevărat că, îndată ce se vor depărta ruşii, francezii îl vor relua în stăpânire şi le vor tăia retragerea; dar ce-i pasă lui Suvarow? Nu e deprins el să meargă totdeauna înainte? Merge deci fără grijă de ceea ce lasă în urmă-i, ajunge la Andermatt, trece Gura Ury şi dă peste

Lecourbe, care păzeşte cu 1.500 de oameni defileurile de la Puntea Dracului. Acolo reîncepe lupta, timp de trei zile, 1.590 de francezi opresc 30.000 de ruşi. Suvarow rage ca un leu căzut în lanţuri, căci el nu-şi mai înţelege norocul, în sfârşit, în ziua a patra, află că generalul Korsakoff, care îi luase înainte şi pe care trebuia să-l ajungă, fusese bătut de Molitor, că Massena a reluat Zürichul şi că ocupă cantonul Glaris. Atunci renunţă de a mai merge pe valea Reus, şi scrise lui Korsakoff şi lui Jallaşici:

„Alerg să vă îndrept greşelile; ţineţi-vă bine ca nişte ziduri; îmi veţi răspunde cu capul vostru pentru fiecare pas ce veţi face îndărăt”.

Aghiotantul era însărcinat pe deasupra să comunice generalilor ruşi şi austrieci un plan de luptă verbal: era ordin către generalii Linsken şi Jallaşici să atace trupele franceze fiecare din partea lui şi să opereze joncţiunea lor în valea Glarisului, unde Suvarow însuşi trebuia să coboare pe la Klon-Thal, spre a-l închide pe Molitor între două ziduri de fier, Suvarow era aşa de sigur că trebuia să reuşească planul acesta, încât, ajungând pe ţărmurile lacului Klon-Thal, trimise un parlamentar ca să-l someze pe Molitor să se predea, având în vedere, îi zise el, că era înconjurat din toate părţile. Molitor răspunse mareşalului că întâlnirea pe care o dăduse generalilor săi erau zădărnicită, având în vedere că dânsul îi bătuse unul după altul şi că-i respinsese în cantonul Grisons; dar că, în schimb, fiindcă Massena înainta prin Muotta, dânsul, Suvarow, se afla între două focuri: prin urmare, Molitor îl soma să depună armele. Auzind acest răspuns ciudat, Suvarow crezu că visează; dar venindu-şi curând în fire, şi înţelegând primejdia ce era de a rămâne în defileurile în care se afla, se năpusti asupra generalului Molitor. Acesta îi primi cu baionetele întinse şi, acolo, închizând defileul, ţinu opt ceasuri, cu 1.200 de oameni, 15 până la 18 mii de ruşi. În sfârşit, înnoptându-se, Molitor evacua Klon-Thalul şi se retrase pe Linth ca să apere punţile de la Noefels şi de la Molis. Bătrânul mareşal trecu atunci ca un şuvoi în Glaris şi la Mitlodi şi află acolo că, Molitor adevărul îi

spusese; că Jallaşici şi Linsken fuseseră bătuţi şi împrăştiaţi; că Massena înainta asupra cantonului Schwitz şi că generalul Rosenberg, căruia îi încredinţase apărarea punţii de la Muotta, fusese silit să se retragă. Astfel încât cu adevărat avea să se găsească el însuşi în poziţia în care crezuse să-l aducă pe Molitor.

Nu era timp de pierdut spre a bate în retragere. Suvarow intră în defileurile de la Engi, de la Schwanden şi de la Elm, grăbindu-şi astfel mersul încât îşi părăsi răniţii şi o parte din artilerie. Francezii se repeziră îndată în urmărirea lui, ajungându-l când prin prăpăstii, când prin noroi. Atunci, se văzură armate întregi trecând pe acolo pe unde vânătorii de ciute îşi scoteau încălţămintea. Mergeau cu picioarele goale şi se ajutau cu mâinile ca să nu cadă. Trei popoare venite din trei părţi deosebite îşi dăduseră întâlnire deasupra locuinţei vulturilor, parcă ar fi vrut să-l ia pe Dumnezeu mai de aproape judecător ai dreptăţii cauzei lor. Atunci fură momente în care toţi munţii aceia îngheţaţi se prefăcură în vulcani, în care cascadele se coborâră sângerate la vale, şi în care avalanşe omeneşti se rostogoliră până în fundul prăpăstiilor; astfel încât moartea avu aşa recoltă, pe acolo pe unde nu se mai arătase viaţa, încât vulturii, ajunşi fuduli de belşug, nu mai luau, spune tradiţia ţăranilor din munţii aceştia, decât ochii cadavrelor spre a-i duce puilor lor. În sfârşit, Suvarow izbuti să-şi ralieze trupele prin apropiere de Lindeau şi reclamă pe Korsakoff, care tot ţinea postul de la Bregenz; dar toate trupele lui reunite nu se ridicau „decât la 30.000 de oameni; atât îi mai rămăsese din cei 80.000, pe care Pavel I îi dăduse contingent al său în coaliţie. În cincisprezece zile, trei corpuri de armată, din care fiecare era mai numeros decât toată armata lui Massena, fuseseră bătute de armata asta. De aceea Suvarow, furios că fusese biruit chiar de republicanii aceia, a căror nimicire o făgăduise, aruncă pe austrieci vina înfrângerii sale şi declară că avea să aştepte, înainte de a mai întreprinde ceva pentru coaliţie, ordinele împăratului, căruia îi făcuse cunoscut trădarea aliaţilor săi.

Răspunsul lui Pavel I fu ca să-şi întoarcă soldaţii în Rusia şi să se întoarcă cât mai repede el însuşi la Petersburg, unde îl aştepta o intrare triumfală. Acelaşi ucaz* cuprindea că Suvarow avea să locuiască restul vieţii sale în palatul imperial, în sfârşit că avea să i se ridice un monument întruna din pieţele publice ale Sankt-Petersburgului.

Fedor avea să o vadă pe Vaninka. Pretutindeni unde fusese o primejdie de înfruntat prin câmpiile sau văgăunile Tesinului, pe gheţurile muntelui Bragel, el se repezise între cei dintâi şi printre numele citate ca demne de recompensă, numele său se aflase totdeauna. Se ştia că Suvarow era prea viteaz el însuşi, pentru ca să dea asemenea onoruri pe nemeritate. Fedor se întorcea deci, precum făgăduise, demn de interesul nobilului său protector şi, cine ştie? Demn poate şi de amorul tinerei Vaninka. De altminteri, mareşalul şi-l făcuse prieten, şi nimeni nu putea şti unde putea să ducă prietenia lui Suvarow pe care împăratul Pavel I îl onora ca pe un războinic antic.

Nimeni însă nu se putea bizui pe Pavel I, al cărui caracter era compus din mişcări extreme; astfel, fără să fi nemeritat întru nimic faţă de stăpânul său, fără.ca să ştie de unde-i venea dizgraţia, Suvarow primi, ajungând la Riga, o scrisoare a Consiliului privat, care îl înştiinţa, în numele împăratului, că, fiindcă oferise soldaţilor săi o abatere de la o lege disciplinară, împăratul îi lua toate onorurile ce-i acordase, şi îl oprea de a se mai prezenta înaintea sa.

O asemenea ştire fu un trăsnet pentru bătrânul războinic, amărât acum de înfrângerile păţite şi care, ca furtunile de seară, mânjiseră o zi luminoasă.

Aşa fiind, Suvarow adună pe toţi ofiţerii săi în piaţa Rigăi, îşi luă adio de la ei, plângând ca un părinte care îşi părăseşte familia. Apoi, sărutând pe generali şi pe colonei, strângând mâna celorlalţi, le mai zise o dată adio, lăsându-i liberi să-şi urmeze fără el ursita. Iar după aceea, urcându-se într-o Ordin, ordonanţă, decret.

sanie, merse zi şi noapte, sosi incognito în capitala aceea unde era să intre ca triumfător, se duse într-o mahala mărginaşă la una din nepoatele lui, şi muri acolo peste cincisprezece zile, cu inima zdrobită de durere.

Fedor, din parte-i, se zorise tot aşa de mult ca şi mareşalul şi, tot ca el, intrase în Sankt-Petersburg, fără ca vreo scrisoare să-l fi precedat sau să-i fi anunţat sosirea. Fiindcă Fedor n-avea nicio rudă în capitală şi fiindcă de altminteri întreaga lui viaţă era închinată unei singure fiinţe, el se duse de-a dreptul pe perspectiva Newski, pe care casa generalului făcea colţ cu canalul Catherina.

Apoi, sosind acolo, sări din trăsură, se repezi în curte, urcă peronul într-un suflet, deschise uşa de la anticameră şi veni pe neaşteptate în mijlocul valeţilor şi a ofiţerilor inferiori ai casei, care dădură un strigăt de surprindere zărindu-l. El întrebă unde era generalul. I se răspunse, arătându-i-se uşa sufrageriei: acolo era el şi dejuna cu fiica sa.

Atunci, printr-o reacţie ciudată, Fedor simţi că-l părăseau picioarele şi se rezemă de perete ca să nu cadă. În momentul de a o revedea pe Vaninka, pe acest suflet al sufletului său, singurul pentru care făcuse atâtea isprăvi, el se cutremură temându-se să nu o regăsească altfel de cum o lăsase. Dar chiar în momentul acela se deschise uşa sufrageriei, şi se ivi Vaninka. Zărind pe tânăr, ea dădu un strigăt şi, întorcându-se către general:

— Fedor este, tată, zise ea cu o expresie nestăpânită, care nu permitea îndoială despre simţământul din care porneşte.

— Fedor! strigă generalul, repezindu-se şi întinzând braţele către tânăr.

Fedor era aşteptat sau la picioarele tinerei Vaninka sau la inima tatălui ei; Fedor înţelese că primul moment trebuia consacrat respectului şi recunoştinţei şi năvăli în braţele generalului; făcând altfel, şi-ar fi mărturisit amorul, şi nu putea să aibă dreptul acesta, înainte de a se şti dacă era împărtăşit amorul acela.

Fedor se întoarse şi, tot ca în momentul plecării, puse

genunchiul la pământ înaintea fetei. Dar fusese destul un minut trufaşei fete spre a înăbuşi în adâncul inimii sale simţămintele ce avusese. Roşeaţa care trecuse pe fruntea-i, ca o flacără, dispăruse, iar fata redevenise tot recea şi trufaşa statuie de alabastru, operă începută de natură şi completată de educaţie. Fedor îi sărută mâna; mâna aceea tremura, dar era îngheţată. Fedor îşi simţi inima pierită, şi crezu că avea să moară.

— Ei bine, Vaninka, zise generalul, de ce eşti aşa de rece, cu un amic care ne-a pricinuit atâta groază şi atâta bucurie totodată? Haide, Fedor, sărută pe Vaninka mea.

Fedor se sculă rugător şi stătea nemişcat, aşteptând ca o altă permisiune să confirme pe aceea a generalului.

— N-aţi auzit pe tata? zise Vaninka surâzând, dar cu toate astea fără să aibă destulă putere asupră-şi spre a stinge emoţia care vibra în glasul său.

Fedor îşi apropie buzele de obrajii tinerei şi, fiindcă o ţinea în acelaşi timp de mână, i se păru că, printr-o mişcare nervoasă şi independentă de voinţă, mâna aceea strânse uşor pe a lui; un strigăt de bucurie fu cât p-aci să izbucnească din pieptul lui când, aruncându-şi ochii la Vaninka, se sperie la rândul său de paloarea ei. Buzele fetei erau albe ca şi cum ar fi fost ale unei moarte.

Generalul pofti pe Fedor la masă. Vaninka îşi reluă locul şi, fiindcă din întâmplare era cu spatele spre fereastră, generalul, care n-avea nicio bănuială, nu băgă de seamă nimic.

Dejunul, precum ne închipuim, trecu în desfăşurarea şi ascultarea istoriei acelei campanii ciudate, care începuse sub soarele fierbinte al Italiei şi se sfârşise în gheţurile Elveţiei.

Fiindcă nu existau la Sankt-Petersburg ziare, care să spună altceva decât ceea ce permitea împăratul să se spună, cu adevărat se aflaseră isprăvile lui Suvarow, dar nu se ştiau înfrângerile lui. Fedor povesti pe cele dintâi cu modestie, iar pe celelalte cu francheţe.

Se pricepe imensul interes pe care îl puse generalul la o atare povestire făcută de Fedor; epoleţii lui de căpitan,

decoraţiile de care îi era plin pieptul, dovedeau că tânărul săvârşise o umilinţă uitându-se pe el însuşi în istorisirea ce făcea. Dar generalul, prea generos pentru ca să se fi temut să nu fie atins de dizgraţia lui Suvarow, îl şi vizitase pe feldmareşalul muribund şi aflase de la dânsul cu ce curaj se purtase tânărul său protejat. Când acesta îşi sfârşi istorisirea, fu rândul generalului să înşire toate isprăvile lui Fedor, dintr-o campanie de mai puţin de un an. Apoi, după ce înşiră tot adăugă imediat că a doua zi avea să ceară de la împărat să i-l dea pe tânărul căpitan ca aghiotant.

La cuvintele acestea, Fedor vru să se arunce la picioarele generalului; dar acesta îl primi a doua oară în braţele sale şi, ca să-i dea probă de siguranţa ce avea despre reuşita cererii sale, generalul îi hotărî chiar în ziua aceea locuinţa pe care trebuia s-o ocupe Fedor în casa lui.

Într-adevăr, generalul se întoarse a doua zi de la palatul Sfântul-Mihail, aducând fericita noutate, că cererea lui fusese aprobată.

Fedor era în culmea bucuriei; din momentul acesta el era foarte apropiat generalului, aşteptând să facă parte din familie. Să trăiască sub acelaşi acoperiş cu Vaninka, s-o vadă la orice ceas, s-o întâlnească în fiecare minut într-o cameră, s-o vadă trecând ca o vedenie pe la capătul vreunui coridor, să se afle de două ori pe zi la aceeaşi masă cu dânsa, toate astea erau mai mult decât sperase Fedor vreodată; de aceea crezu că i-ar fi fost de ajuns fericirea aceasta.

Vaninka din parte-i, oricât de mândră să fi fost, avea inima cuprinsă de un viu interes pentru Fedor. Apoi, el plecase lăsând-o în siguranţă că o iubea, şi, în lipsa lui, trufia ei de femeie să hrănise cu gloria ce avea să câştige tânărul ofiţer. Astfel că, atunci când îl văzu întorcându-se, mai apropiat de dânsa de cum plecase, ea simţise după bătăile inimii sale că trufia-i îndestulată se preschimbase într-un simţământ mai fraged şi că, din parte-i iubea şi ea pe Fedor, pe cât îi era cu putinţă ca să iubească. Cu toate astea, precum am spus, ea tot îşi ascunsese simţămintele

în învelişul lor de gheaţă, căci aşa era făcută Vaninka. Voia să-i spună într-o zi lui Fedor, că-l iubea; însă, până în ziua în care i-ar fi plăcut să îi spună aceasta, nu voia ca tânărul să ghicească cum că era iubit de dânsa.

Astfel merseră lucrurile câteva luni şi, starea asta, care îi păruse lui Fedor suprema fericire, în curând i se păru un supliciu îngrozitor, într-adevăr, să iubeşti, încât să-ţi simţi inima totdeauna gata să se reverse de iubire, să fii de dimineaţă până seara în faţa aceleia pe care o iubeşti, la masă să-i întâlneşti mâna, să-i atingi rochia în coridoarele înguste, să o simţi rezemându-se pe braţul tău când intri într-un salon sau când ieşi de la un bal, şi necurmat să fii silit să îţi stăpâneşti faţa, ca să nu exprime nicidecum emoţiile inimii, nu e voinţă omenească în putere să reziste la asemenea tortură. De aceea Vaninka văzu că Fedor n-ar fi putut păstra îndelung secretul său, şi hotărî să o ia înaintea declaraţiei pe care o vedea mereu gata să scape din gura lui. Într-o zi când ei se aflau singuri şi când ea vedea sforţările zadarnice pe care le făcea tânărul spre a-i ascunde ceea ce simţea, ea se duse drept la dânsul, şi privindu-l ţintă:

— Mă iubiţi, Fedor, îi zise ea?

— Iertaţi-mă! Iertaţi-mă! strigă tânărul împreunându-şi mâinile.

— Pentru ce să vă iert, Fedor? Nu e curată iubirea voastră?

— Oh! Da, da! Curată e iubirea mea, mai ales că e fără de speranţă.

— Şi pentru ce fără de speranţă? întrebă Vaninka; Tata nu vă iubeşte ca pe un fiu?

— Oh! Ce spuneţi dvs? strigă Fedor. Ce fel, dacă tatăl dvs. mi-ar acorda mâna voastră, aţi consimţi oare?

— Nu sunteţi nobil de inimă şi nobil de neam, Fedor? E adevărat că n-aveţi avere; dar eu sunt destul de bogată pentru doi.

— Dar atunci, atunci deci, nu vă sunt indiferent!

— Vă prefer cel puţin tuturor. Acelora pe care i-am văzut.

— Vaninka!

Fata făcu o mişcare de trufie.

— Iertaţi-mă, urmă Fedor, ce trebuie ca să fac? Porunciţi; n-am nicio voinţă înaintea voastră; teamă mi-e ca fiecare din simţămintele mele să nu vă jignească; călăuziţi-mă şi mă voi supune.

— Ceea ce aveţi de făcut, Fedor este să cereţi consimţământul tatălui meu.

— Aşadar, mă autorizaţi la acest demers?

— Da, însă cu o condiţie.

— Care? Oh! Spuneţi, spuneţi.

— Aceea ca tatăl meu oricare i-ar fi răspunsul, să nu afle niciodată că v-aţi prezentat la dânsul autorizat de mine; nimeni să nu ştie că urmaţi poveţele pe care vi le dau eu; toată lumea să ignore mărturisirea pe care v-am făcut-o dv; în sfârşit, să nu cereţi, orice s-ar întâmpla, ca să vă ajut decât cu rugăciunile mele.

— Tot ce veţi dori! strigă Fedor; Oh! Da, da, voi face tot ce veţi dori! Numi daţi oare de o mie de ori mai mult decât un îndrăzneam să sper? Şi dacă m-ar refuza tatăl dv., n-aş şti eu că dv. Îmi veţi împărtăşi durerea?

— Da; însă sper că n-are să fie aşa, zise Vaninka întinzând tânărului ofiţer o mână pe care el o sărută cu aprindere; astfel dar, speranţă şi curaj!

Şi Vaninka ieşi lăsând, aşa femeie cum era, pe tânărul ofiţer de o sută de ori mai tremurător şi mai mişcat decât dânsa.

Chiar în ziua aceea, Fedor ceru o întrevedere generalului său.

Generalul primi pe aghiotant ca de obicei, vesel şi râzând; însă de la întâile cuvinte pe care le rosti Fedor, chipul generalului se posomorî. Totuşi, la descrierea acelui amor aşa de adevărat, aşa de statornic şi aşa de pasionat pe care îl simţea tânărul pentru fiica sa; când auzi că amorul acela era imboldul faptelor glorioase pentru care de atâtea ori îl lăudase, generalul îi întinse mâna şi, aproape tot aşa de mişcat ca şi dânsul, îi spuse că în lipsa lui, neştiind amorul pe care îl dusese cu dânsul şi din care

nu simţise nimic la Vaninka, el, după invitaţia împăratului, îşi prinsese cuvântul cu fiul consilierului privat al împăratului. Singurul lucru pe care îl ceruse generalul fusese ca să nu fie despărţit de fiica sa până ce nu va ajunge ea la vârsta de 18 ani: Vaninka nu mai avea deci să stea sub acoperişul părintesc decât cinci luni.

Nu era nimic de răspuns la aceasta: în Rusia, o dorinţă a împăratului este un ordin şi din momentul când ea s-a exprimat, nimeni nu cugetă să o combată. Cu toate astea, refuzul acesta întipărise aşa disperare pe faţa tânărului, încât generalul, atins de această suferinţă tăcută şi resemnată, îi întinse braţele. Fedor căzu în ele izbucnind în plânsete. Atunci, generalul îl întrebă despre fiică-sa; dar Fedor răspunse, precum făgăduise, că Vaninka nu ştia nimic şi că demersul pornea numai de la dânsul; încredinţarea asta mai linişti puţin pe general, care se temuse la început să nu facă doi nenorociţi.

La ora prânzului, Vaninka coborî în sufragerie şi nu găsi decât pe tatăl său, singur. Fedor n-avusese curajul să asiste la masă şi să se găsească iarăşi în momentul când pierduse orice speranţă, în faţa generalului şi a fiicei lui. El luase o sanie şi se dusese în împrejurimile oraşului. Tot timpul cât ţinu prânzul, generalul şi Vaninka de abia schimbară vreo două cuvinte, dar oricât de expresivă ar fi fost tăcerea asta, Vaninka îşi stăpâni fizionomia cu obişnuita ei putere, şi numai generalul păru trist şi abătut.

Seara, când Vaninka da să coboare ca să ia ceaiul, ceaiul fu adus în camera ei, spunându-i-se că generalul se simţise obosit şi se retrăsese în apartamentele sale, Vaninka făcu câteva întrebări asupra naturii indispoziţiei lui. Apoi, aflând că nu era nimic îngrijorător, însărcina pe feciorul care-i aduse vestea asta să arate tatălui ei expresia respectului său, să-i spună că ea era la ordinul lui dacă avea trebuinţă de ceva sau de cineva. Generalul răspunse fiicei sale că-i mulţumea, dar că n-avea trebuinţă deocamdată decât de singurătate şi de repaus. Vaninka zise că din parte-i avea să se închidă în camera ei, şi feciorul se retrase. De-abia plecase servitorul şi Vaninka

porunci către Anuşka, sora ei de lapte, care făcea pe lângă dânsa slujba de companioană, să pândească întoarcerea lui Fedor şi să o vestească îndată ce se va fi întors.

La ceasurile unsprezece, porţile palatului se deschiseră şi Fedor se dădu jos din sanie. El se duse îndată în apartamentul său, unde se trânti pe un divan, zdrobit de povara gândurilor sale; la miezul nopţii, auzi bătând în uşă; se sculă foarte mirat şi se duse de deschise: era Anuşka, venită să-i spună din partea stăpânei sale, ca să treacă îndată la dânsa. Oricât de mirat fu de acest mesaj, la care nu se aştepta deloc, Fedor se supuse.

El găsi pe Vaninka şezând îmbrăcată într-o rochie albă şi, fiindcă ea, era mult mai palidă ca de obicei, Fedor se opri la uşă, căci i se păru că vedea o statuie pregătită pentru un mormânt.

— Poftiţi, zise Vaninka, cu un glas în care era cu neputinţă să deosebeşti cea mai mică emoţie.

Fedor se apropie, atras de glasul acela precum este atras fierul de magnet. Anuşka închise uşa după dânsul.

— Ei bine, îi zise Vaninka, ce v-a răspuns tatăl meu?

Fedor îi povesti tot ce se petrecuse. Fata ascultă istorisirea aceea cu o privire nepăsătoare: Numai buzele ei, singura parte din faţă în care i se putea constata prezenţa sângelui, se făcură albe ca rochia în care era îmbrăcată fata. Cât despre Fedor, el era din contră mistuit de friguri şi părea aproape ieşit din minţi.

— Acum, ce aveţi de gând? zise Vaninka, cu acelaşi glas de gheaţă cu care pusese şi celelalte întrebări.

— Mă întrebaţi ce am de gând, Vaninka? Dar ce doriţi să fac şi ce-mi mai rămâne oare de făcut dacă nu, ca să nu răspund la bunătăţile protectorului meu prin vreo mişelie, să fug din Sankt-Petersburg şi să caut ca să mor în cel dintâi colţ al Rusiei unde va izbucni un război?

— Sunteţi un nebun! zise Vaninka cu un surâs în care se putea recunoaşte un ciudat amestec de triumf şi de dispreţ; căci din momentul acesta, îşi simţi superioritatea asupra lui Fedor şi înţelese că avea să-l conducă ea, ca o regină, în restul vieţii lui.

— Atunci, strigă tânărul ofiţer, călăuziţi-mă, ordonaţi-mi. Nu sunt sclavul vostru?

— Trebuie să staţi aici, zise Vaninka.

— Să stau!

— Da, numai o femeie sau un copil se dau bătuţi aşa, de la întâia lovitură. Omul, dacă merită într-adevăr numele ăsta, omul luptă.

— Să lupt! Dar contra cui? Contra tatălui dumneavoastră? Niciodată!

— Cine vă spune să luptaţi contra tatălui meu? Contra evenimentelor trebuie să vă opintiţi, căci oamenii de rând nu dirijează evenimentele ci, din contra, sunt târâţi de ele. Arătaţi-vă în ochii tatălui meu că vă combateţi amorul, să creadă că vi l-aţi stăpânit fiindcă se crede că eu nu ştiu demersul dv., tata n-are să se ferească de mine. Voi cere doi ani de amânare a căsătoriei proiectate, şi îi voi dobândi. Cine ştie ce evenimente stau ascunse în aceşti doi ani? Poate să moară împăratul, cel care îmi este destinat poate să moară, însuşi tatăl meu, Dumnezeu să ferească!... Poate ca să moară!

— Dar dacă vi se va cere?

Dacă mi se va cere? întrerupse Vaninka, pe când o roşeaţă vie i se urcă în faţă spre a pieri îndată; dar cine să ceară ceva de la mine? Tata mă iubeşte prea mult, pentru ca să facă una ca asta; împăratul are destule griji în însăşi familia lui, pentru ca să nu mai tulbure familia altora; de altminteri când s-ar slei toate mijloacele de scăpare, eu tot voi mai avea unul, Neva curge la trei sute paşi de aici, iar apele ei sunt adânci.

Fedor dădu un strigăt; căci era în creţurile frunţii şi în buzele strânse ale fetei un aşa caracter de hotărâre încât înţelese că era cu putinţă să sfărâme cineva pe copila aceea, dar nu să o încovoaie.

Cu toate astea inima lui Fedor era prea în armonie cu planul pe care îl propunea Vaninka pentru ca înlăturându-i-se obiecţiile ridicate, el să caute altele noi. De altminteri chiar să fi avut acest curaj, făgăduiala ce-i făcuse Vaninka, de a-l despăgubi în secret de făţărnicia ce era nevoit să-şi

impună în public, tot ar fi biruit scrupulele lui: apoi Vaninka, prin caracterul ei, avea tot ce trebuia pentru ca să supună la voinţele ei pe toţi cei dimprejuru-i.

Fedor iscăli deci ca un copil la tot ce ea ceruse, iar amorul fetei spori prin satisfacerea trufiei sale.

La câteva zile după hotărârea asta nocturnă, luată în camera fetei, avusese loc, pentru o greşeală uşoară, execuţia la care am făcut pe cititori să asiste şi a cărei victimă fusese Grigorie în urma plângerii făcute de Vaninka tatălui ei.

Fedor, care în calitatea lui de aghiotant, trebuise să prezideze la pedepsirea lui Grigorie, nu prea luase în seamă cuvintele de ameninţare pe care le rostise sclavul, retrăgându-se. Ivan, vizitiul, după ce fusese călău, se făcuse medic şi aplicase pe umerii sfâşiaţi ai victimei, compresele cu apă şi cu sare care trebuiau să cicatrizeze rănile. Grigorie stătuse trei zile în infirmerie, în care timp vânturase în minte toate mijloacele de a se răzbuna; apoi, fiindcă după trei zile era vindecat, îşi reluase serviciul şi, afară de dânsul, toţi uitară în curând ceea ce se petrecuse. Ba ceva mai mult, dacă Grigorie ar fi fost un rus adevărat, în curând ar fi uitat el însuşi pedeapsa aceea, prea obişnuită la straşnicii copii ai Moscovei pentru ca ei să-i păstreze o îndelungă şi ciudoasă amintire: dar Grigorie, precum am spus-o, avea sânge grec în vine: el se prefăcu şi ţinu minte. Deşi Grigorie era un sclav, funcţiile pe care le îndeplinea pe lângă general, îl aduseseră încetul cu încetul la o mai mare familiaritate, decât aceea de care se bucurau ceilalţi servitori. De altminteri, în toate ţările din lume, bărbierii au privilegii mari pe lângă aceia pe care îi rad; pricina poate că stă într-aceea că oamenii sunt din instinct mai puţin mândri, faţă de omul care are în fiecare zi, timp de zece minute, viaţa lor în mâini. Grigorie se bucura de privilegiile meseriei sale, şi se întâmpla mai totdeauna că şedinţa zilnică, pe care o ţinea generalul cu bărbierul său, trecea la conversaţie, în care gura lui Grigorie lucra mai mult. Într-o zi, când generalul trebuia să asiste la o revistă, chemase pe Grigorie de cu noapte şi,

pe când acesta îl rădea cât se putea mai domol, convorbirea căzu, sau mai bine zis fu adusă asupra lui Fedor. Bărbierul îi făcu cele mai mari la ode, ceea ce firește, făcu pe general să-şi reamintească execuţia pe care o prezidase tânărul aghiotant şi să întrebe pe Grigorie dacă Fedor nu avea şi vreo umbră de neajuns la toate perfecţiunile pe care le îndrugase.

Grigorie răspunse că, lăsând la o parte trufia, îl credea pe Fedor perfect.

— Trufia? întrebă generalul mirat, tocmai de cusurul ăsta îl credeam pe Fedor mai neatins.

— Ambiţia ar fi trebuit să zic, răspunse Grigorie.

— Cum. Ambiţia? urmă generalul; dar mi se pare că numai ambiţie n-a dovedit intrând în serviciul meu; căci, după modul cum s-a purtat în războiul din urmă, lesne putea să aspire la onoarea de a face parte din casa împăratului.

— Oh! Este ambiţie şi ambiţie, zise Grigorie surâzând; unii au ambiţia posturilor înalte, alţii pe aceea a alianţelor ilustre; unii vor să-şi datoreze lor înşile totul, alţii speră să-şi facă piedestal din femeile lor, şi atunci ridică ochii mult mai sus decât s-ar cădea ca să-i ridice.

— Ce vrei să zici? strigă generalul începând să înţeleagă, unde voia Grigorie să ajungă.

— Vreau să zic, excelenţă, răspunse acesta, că sunt mulţi oameni pe care bunătatea ce li se arată îi face să-şi uite poziţia lor şi să aspire la o poziţie mult mai înaltă, deşi sunt aşa sus-puşi încât ameţesc.

— Grigorie! strigă generalul, mi se pare că dai de cârcotă; căci faci o acuzaţie şi, dacă primesc s-o faci aşa, va trebui să probezi cele ce înaintezi.

— Pentru Sfântul Vasile! Generale, de orice cârcotă scapă omul, când are adevărul în partea lui; de altminteri, n-am zis nimic pe care să nu fiu gata a-l proba.

— Astfel, strigă generalul, stăruieşti în afirmaţia că Fedor o iubeşte pe fata mea?

— Ah! zise Grigorie cu duplicitatea neamului său, nu spun eu aceasta, ci dvs., Excelenţă; eu n-am pomenit

numele domnişoarei Vaninka.

— Dar n-ai vrut să spui altceva, nu-i aşa? Haide, contra obiceiului tău, ia răspunde franc.

— Adevărat este, excelenţă, asta am vrut să zic.

— Şi, după tine, fata mea răspunde la iubirea asta, fără îndoială?

— Teamă mi-e că da, excelenţă.

— Şi ce te face să crezi una ca asta? Spune.

— Mai întâi, că Fedor nu pierde niciun prilej de a vorbi cu domnişoara Vaninka.

— Este într-o casă cu dânsa. Nu-i fi vrând doar să fugă de ea?

— Când d-şoara Vaninka se întoarce târziu acasă, fără să fi fost cu dv., ori la ce ceas, să fie, domnul Fedor e aici, când ea coboară din trăsură, spre a-i da mâna.

— Fedor mă aşteaptă, şi asta-i e datoria, zise generalul începând a crede că bănuielile sclavului nu se întemeiau decât pe aparenţe uşoare; mă aşteaptă, urmă el, pentru că la orice ceas din zi sau din noapte mă întorc, poate să am a-i da ordine.

— Nu trece zi, ca dl. Fedor să nu intre la domnişoara Vaninka, deşi nu e obiceiul ca o atare favoare să se acorde unui tânăr într-o casă ca aceea a excelenţei voastre.

— Mai adesea eu îl trimit acolo, zise generalul.

— Da, ziua, răspunse Grigorie; însă noaptea…

— Noaptea? strigă generalul sculându-se în picioare şi îngălbenindu-se, astfel încât fu nevoit să se sprijine de o masă.

— Da, noaptea, excelenţă, răspunse Grigorie cu linişte; şi fiindcă am început să intru în cârcotă, precum ziceţi dv., ei bine! Voi intra de-a binelea: de altminteri, chiar de aş căpăta o nouă pedeapsă, ba chiar şi mai grozavă decât cea primită, tot nu voi mai suferi ca să fie înşelat mai departe un stăpân aşa de bun ca domnia-voastră.

— Ia aminte la ceea ce zici, sclavule, căci îi cunosc eu pe cei de neamul tău, şi bagă de seamă: dacă acuzaţia ta nu se reazemă pe vorbe vădite, pipăite, pozitive, vei fi

pedepsit ca un mârşav calomniator.

— Primesc, răspunse Grigorie.

— Şi spui că l-ai văzut pe Fedor intrând noaptea la fata mea?

— Nu spun nicidecum, excelenţă, că l-am văzut intrând; ci spun că l-am văzut ieşind.

— Şi când asta?

— Acum un sfert de ceas, pe când veneam la excelenţa voastră.

— Minţi, zise generalul ridicând pumnul asupra sclavului.

— Nu ne-a fost vorba astfel, excelenţă, răspunse sclavul dându-se înapoi: nu trebuie să fiu pedepsit decât dacă nu dau nicio probă.

— Dar care îţi sunt probele?

— Vi le-am spus.

— Şi speri că am să te cred pe cuvânt?

— Nu; dar sper că veţi crede ochilor dv.

— Şi cum asta?

— Întâia dată când dl. Fedor va fi la domnişoara Vaninka, după miezul nopţii, voi veni să înştiinţez pe excelenţa voastră, şi atunci vă veţi încredinţa înşivă dacă mint; dar până atunci, excelenţă, toate împrejurările serviciului ce vreau să vă fac sunt în paguba mea.

— Cum aşa?

— Da, dacă nu aduc dovezi, trebuie să fiu socotit drept calomniator mârşav, bine; dar dacă le aduc, cu ce mă voi alege câştig?

— Cu o mie de ruble şi cu libertatea ta.

— Învoiala e dreaptă, excelenţă, răspunse Grigorie strângând bricele, şi sper că într-o săptămână veţi recunoaşte pe deplin preţul serviciului meu.

Zicând acestea sclavul ieşi, lăsând pe general în convingerea că o mare nenorocire îl ameninţa.

Din momentul acesta, e lesne de înţeles, generalul ascultă fiecare cuvânt şi examina fiecare gest pe care îl schimbau înaintea sa Vaninka şi Fedor; însă nici din partea aghiotantului, nici din partea fiicei sale nu văzu ceva ca să-

l poată întări în bănuielile lui; din contra, Vaninka i se păru mai rece şi mai rezervată decât altă dată.

Opt zile trecură astfel; în noaptea zilei de a opta spre a noua, cam pe la ceasurile două de dimineaţă, bătu cineva la uşa generalului: era Grigorie.

— Dacă excelenţa voastră vrea să se ducă la domnişoara, zise bărbierul, va găsi acolo pe dl. Fedor.

Generalul se îngălbeni, se îmbrăcă fără să zică vreun cuvânt, urmă pe sclav până la uşa domnişoarei Vaninka şi, sosind acolo, făcu semn cu mâna şi dădu drumul calomniatorului care, în loc de a se retrage precum i se poruncise muteşte, se ascunse în colţul coridorului.

Când se crezu singur, generalul bătu odată, fără să capete vreun răspuns. Cu toate acestea tăcerea aceea nu dovedea nimic de vreme ce Vaninka putea să fi dormit; generalul mai bătu o dată şi glasul fetei întrebă cu tonul cel mai liniştit:

— Cine e?

— Eu sunt, zise generalul, al cărui glas tremura de emoţie.

— Anuşka, zise fata adresându-se către sora ei de lapte, care se culca într-o cameră vecină cu a sa, deschide tatălui meu. Iertaţi-mă, tată, urmă ea, Anuşka se îmbracă, şi vine numaidecât.

După un minut, uşa se deschide şi generalul intră, uitându-se lung împrejurul lui: nu era nimeni în camera cea dintâi.

Vaninka era culcată, mai palidă ca de obicei, dar perfect de liniştită şi având pe buze surâsul filial cu care primea întotdeauna pe tatăl ei.

— Cărei împrejurări fericite, întrebă fata cu cel mai dulce glas, datorez fericirea de a vă vedea la un ceas aşa de înaintat din noapte?

— Voiam să-ţi vorbesc despre un lucru important, zise generalul, şi m-am gândit că, orice ceas ar fi fost, tu mă vei ierta că-ţi tulbur somnul.

— Tata va fi totdeauna binevenit la fiica sa, la orice ceas din zi sau din noapte se va prezenta.

Generalul se uită din nou în jurul său, şi totul îl încredinţa că era cu neputinţă să fi fost ascuns un om în camera aceea; însă rămânea cealaltă cameră.

— Vă ascult, zise Vaninka, după un moment de tăcere.

— Da; însă nu suntem singuri, răspunse generalul, şi este necesar ca să nu audă alte urechi, ceea ce am a-ţi spune.

— Ştiţi, Anuşka este sora mea de lapte, zise Vaninka.

— Oricum, răspunse, generalul, înaintând cu o lumânare în mână spre camera de alături, care era şi mai micuţă decât cea dintâi.

— Anuşka, zise el. Păzeşte în coridor să nu ne asculte nimeni.

Apoi, zicând acestea, generalul aruncă aceeaşi privire cercetătoare în jurul său; dar, afară de Anuşka, nu mai era nimeni în odăiţă.

— Anuşka se supuse, generalul ieşi în urma ei şi, după ce se mai uită odată în jurul său, se întoarse în camera fiicei sale şi se aşeză la piciorul patului ei; cât despre Anuşka, la un semn pe care i-l făcu stăpâna sa, ea îi lasă singuri.

Generalul întinse mâna către Vaninka şi Vaninka îi dădu mâna ei fără codeală.

— Fata mea, zise generalul, am a-ţi vorbi despre un lucru important.

— Care, tată? întrebă Vaninka.

— Tu ai să împlineşti optsprezece ani, urmă generalul; de obicei, la vârsta asta se mărită fetele din nobilimea rusă.

Generalul se opri ca să vadă ce impresie făceau cuvintele lui asupra fiicei sale; dar mâna ei rămase nemişcată într-a tatălui său.

— De un an, mâna ta e făgăduită, urmă generalul.

— Pot şti cui? întrebă Vaninka cu răceală.

— Fiului actualului consilier al împăratului, răspunse generalul; Ce crezi tu?

— Că e un tânăr demn şi nobil, după cât se spune,

zise Vaninka; dar nu pot avea asupra lui altă opinie, decât aceea care i s-a făcut: nu e de trei luni în garnizoană la Moscova?

— Da, zise generalul, însă trebuie să se întoarcă peste trei luni.

Vaninka rămase nepăsătoare.

— N-ai nimic de zis, d-şoară? întrebă generalul.

— Nu, tată; numai aş cere o graţie.

— Care?

— N-aş vrea să mă mărit până nu voi împlini douăzeci de ani.

— Dar pentru ce?

— Am făgăduit Sfintei Fecioare.

— Dar dacă împrejurările vor reclama călcarea acestei făgăduieli şi vor face grabnică celebrarea căsătoriei?

— Care împrejurări? întrebă Vaninka.

— Fedor te iubeşte, zise generalul uitându-se ţintă la Vaninka.

— O ştiu, răspunse fata cu aceeaşi nepăsare cu care ar fi vorbit despre alta, iar nu despre ea.

— O ştii! strigă generalul.

— Da, mi-a-spus el.

— Când asta?

— Ieri.

— Şi ce i-ai spus tu?

— Că trebuie să se depărteze.

— Şi a consimţit?

— Da, tată.

— Când pleacă?

— A plecat.

— Dar eu m-am despărţit de el la ceasurile zece, zise generalul. 24 Page

— Iar eu m-am despărţit la miezul nopţii, răspunse Vaninka.

— Oh! zise generalul respirând pentru întâia dată din tot pieptul, eşti un copil cumsecade, Vaninka, şi-ţi acord ceea ce ceri, adică încă doi ani. Cugetă numai că împăratul

cere această căsătorie.

— Tata îmi va face dreptatea să creadă că sunt o fată prea supusă spre a nu mă gândi la răzvrătire.

— Bine, Vaninka, bine, zise generalul. Aşadar, bietul Fedor ţi-a spus tot?

— Da, zise Vaninka.

— Ai aflat că s-a adresat întâi la mine?

— Am aflat.

— Atunci, de la dânsul ştii că mâna ta fusese făgăduită?

— De la dânsul.

— Şi a consimţit să plece? E un bun şi nobil tânăr pe care protecţia mea nu-l va părăsi niciodată. Oh! Dacă nu mi-ar fi fost dat cuvântul, rână generalul, îl iubeam aşa de mult încât, dacă nu te-ai fi împotrivit tu, pe cinste i-aş fi dat mâna ta.

— Dar nu vă puteţi retrage cuvântul? întrebă Vaninka.

— Peste putinţă! zise generalul.

— Atunci, împlinească-se ceea ce trebuie să se întâmple, zise Vaninka.

— Aşa trebuie să vorbească fata mea, zise generalul sărutând-o. Adio, Vaninka. Nu te mai întreb dacă-l iubeai. Amândoi v-aţi făcut datoria; nu mai am nimic de cerut.

Zicând acestea, el se sculă şi ieşi. Anuşka era în coridor, generalul îi făcu semn că putea să intre în cameră, şi îşi urmă calea; la uşa camerei lui dădu de Grigorie.

— Ei bine, excelenţă? îl întrebă acesta.

— Ei bine! zise generalul, erai greşit şi aveai dreptate totodată; Fedor iubeşte pe fata mea, dar ea nu-l iubeşte. Fedor s-a dus la fata mea la ceasurile unsprezece dar a plecat la douăsprezece pentru totdeauna. Orişicum, poţi veni mâine, vei avea mia de ruble şi libertatea ta.

Grigorie se depărtă încremenit.

În timpul acela, Anuşka intrase la stăpâna sa, precum primise ordin, şi închisese uşa cu grijă. Vaninka sări îndată din pat şi, se apropie de uşa aceea, ascultând paşii generalului, care se depărtau: când ei nu se mai auziră

deloc, Vaninka se repezi în odăiţă la Anuşka şi pe dată amândouă femeile se apucară să dea la o parte un pachet de rufe aruncate în glafa unei ferestre. Sub rufele acelea era o ladă mare cu resort; Anuşka apăsă de un buton, Vaninka ridică repede capacul; cele două femei dădură un ţipăt deodată; lada devenise un coşciug; tânărul ofiţer murise înăbuşit.

Cele două femei sperară câtva timp că el nu era decât leşinat; Anuşka îl stropi cu apă pe obraz, Vaninka îi dădu să respire săruri: toate fură în zadar, în cursul lungii convorbiri pe care o avusese generalul cu fiica sa şi care ţinuse mai mult de jumătate de ceas, Fedor neputând ieşi din lada al cărei resort se închisese, murise din cauza lipsei de aer.

Împrejurarea era groaznică; cele două fete erau închise cu un cadavru: Anuşka vedea Siberia în perspectivă; Vaninka, trebuie să-i dăm dreptatea asta. Nu vedea decât pe Fedor.

Amândouă erau în disperare.

Cu toate astea, fiindcă disperarea cameristei era mai egoistă decât aceea a stăpânei sale, Anuşka găsi un mijloc pentru a ieşi din încurcătura în care se aflau amândouă.

— Domnişoară, strigă ea deodată, suntem scăpate!

Vaninka ridică fruntea şi se uită la cameristă cu ochii plini de lacrimi.

— Scăpate! zise ea, scăpate! El poate, însă noi?

— Ascultaţi, domnişoară, zise Anuşka; situaţia dvs. e gravă, da, nu încape îndoială; mare e nenorocirea dv., o mărturisesc, însă nenorocirea v-ar fi şi mai mare, iar situaţia şi mai grea, dacă ar şti generalul toate.

— Şi ce-mi pasă? zise Vaninka. Acum, îl voi plânge în faţa întregii lumi.

— Da, însă în faţa lumii aţi fi dezonorată. Mâine sclavii voştri, poimâine Sankt-Petersburgul afla-vor că un om a murit închis în camera dv; gândiţi-vă, domnişoară, la onoarea dv., la onoarea tatălui vostru, la aceea a familiei dv.

— Ai dreptate, zise Vaninka scuturând capul ca şi

cum ar fi vrut să scape de gândurile negre de care îi era încărcat; ai dreptate. Ce e de făcut?

— Cunoaşteţi, domnişoară, pe fratele meu Ivan?

— Da.

— Trebuie să-i spunem tot.

— Ce te gândeşti? strigă Vaninka; să ne încredem într-un om? Ce zic într-un om? Într-un serv, într-un sclav l!

— Cu cât e mai jos servul acesta şi sclavul acesta, răspunse camerista, cu atât suntem mai sigure de secret, de vreme ce el nu va avea decât câştig, ca să-l păstreze.

— Fratele tău se îmbată, zise Vaninka, cu o temere amestecată cu dezgust.

— Aşa este, răspunse Anuşka; dar unde găsiţi om cu barbă, care să nu facă de astea? Fratele meu se îmbată mai puţin decât alţii; şi deci n-avem să ne temem de dânsul mai mult ca de altul. De altminteri, în poziţia în care ne aflăm, trebuie să riscăm ceva.

— Ai dreptate, zise Vaninka, redobândindu-şi bărbăţia care îi era obişnuită şi care creştea totdeauna până la înălţimea primejdiei. Du-te de găseşte-l pe fratele tău!

— Nu putem face nimic în dimineaţa asta, zise Anuşka dând la o parte perdelele de la fereastră. Uitaţi-vă, e ziuă.

— Dar ce să facem cu cadavrul acestui nenorocit? strigă Vaninka.

— Să stea ascuns toată ziua acolo unde se află, iar pe seară, când dvs veţi fi la balul curţii, fratele meu o să-l ducă de aici.

— Aşa este, aşa este, murmură Vaninka, cu un accent straniu; mă duc la bal deseară; Nu se poate să lipsesc, căci s-ar bănui ceva. Oh! Oh! Dumnezeul meu! Dumnezeul meu!

— Ajutaţi-mă, domnişoară, zise Aniuşka, eu nu pot singurică.

Vaninka se îngălbeni; însă, silită de primejdie, se duse cu hotărâre la cadavrul amantului său; apoi ridicându-l de umeri pe când camerista îl ridica de

picioare, îl întinseră în ladă. Anuşka lăsă numaidecât capacul şi, închizând lada cu cheia, puse cheia în sân.

Apoi amândouă azvârliră rufele care o ascunseseră de ochii generalului.

Se făcu ziuă fără ca, precum se înţelege lesne, somnul să se fi apropiat de ochii ei. Cu toate acestea, ea tot se dădu jos la dejun; căci nu voia să dea tatălui său nici umbră de bănuială, însă ai fi zis, văzându-i paloarea, că ieşise din mormânt. Generalul atribui paloarea aceea tulburării ce-i pricinuise el.

Întâmplarea slujise de minune pe Vaninka, inspirând-o să spună că Fedor plecase; căci astfel, generalul nu numai că nu se miră de loc nevăzându-l ci, fiindcă lipsa lui era chiar justificarea fiicei sale, el dădu un pretext lipsei aceluia, spunând că însărcinase pe aghiotantul său cu o misiune. Cât despre Vaninka, ea stătu afară din camera ei, până ce veni ceasul ca să se îmbrace. Cu o săptămână înainte ea fusese la balul curţii împreună cu Fedor.

Vaninka ar fi putut să rămână acasă, pretextând o uşoară indispoziţie; dar se temea de două lucruri făcând aşa: întâi să nu dea griji tatălui său, care poate că atunci ar fi rămas şi el acasă, şi ar fi făcut mai anevoioasă ridicarea cadavrului; al doilea, ca să nu roşească înaintea unui sclav. Preferă deci să facă o sforţare supraomenească şi, ducându-se în camera ei, însoţită de credincioasa Anuşka. Se apucă să se gătească cu aceeaşi grijă, ca şi cum ar fi fost cu inima plină de bucurie.

Apoi, când se sfârşi acea gătează cumplită, porunci către Anuşka să încuie uşa camerei; căci voia să-l mai vadă odată pe Fedor, şi să zică un ultim adio corpului aceluia care fusese amantul ei. Anuşka se supuse, iar Vaninka, cu fruntea acoperită de flori, cu pieptul încărcat de mărgăritare şi de pietre scumpe, dar sub toate acestea mai îngheţată decât o statuie, înainta, cu pasul cu care merge o fantomă în odaia companioaner sale.

Sosind în faţa lăzii, Anuşka o deschise din nou; atunci Vaninka, fără să verse vreo lacrimă, fără să scoată vreun suspin, dar cu liniştea adâncă şi neînsufleţită a disperării,

se aplecă la Fedor, luă un simplu inel pe care îl avea tânărul la deget, îl puse în degetul ei, între două inele falnice, apoi sărutându-l pe frunte:

— Adio, logodnicul meu, îi zise ea.

În momentul acesta auzi paşi apropiindu-se. Un fecior venea să întrebe din partea generalului dacă era gata domnişoară. Anuşka lăsă capacul lăzii, iar Vaninka, ducându-se singură ca să deschidă uşa, merse după mesagerul care păşea înaintea ei luminându-i, pe când ea încrezătoare în sora sa de lapte, o lăsă ca să îndeplinească trista sarcină ce-i dăduse.

Peste un moment, Anuşka văzu ieşind pe poarta cea mare a palatului trăsura care ducea pe general şi pe fiica lui. Lăsă să treacă o jumătate de ceas, apoi se duse jos, la rândul ei, să-l caute pe Ivan. El îl găsi bând cu Grigorie, pentru care generalul îşi ţinuse cuvântul, şi care primise chiar în ziua aceea, o mie de ruble şi libertatea. Din fericire, oaspeţii nu erau decât la începutul chefului şi prin urmare Ivan era în toate minţile lui, aşa că sora sa nu se sili deloc să-i încredinţeze secretul ei.

Ivan se duse după Anuşka în camera stăpânei sale. Acolo, ea îi reaminti tot ce promisese trufaşa dar generoasa Vaninka surorii sale ca să facă pentru el. Cele câteva pahare de rachiu pe care le băuse Ivan, îl aplecaseră la recunoştinţă. Beţia ruşilor este foarte drăgăstoasă: Ivan îşi manifestă devotamentul prin cuvinte aşa de vii, încât Anuşka nu se mai codi deloc şi, ridicând capacul lăzii, îi arătă cadavrul lui Fedor.

La această teribilă vedere, Ivan stătu un minut nemişcat; dar îndată calculă ce bani şi cât bun trai îi puteau aduce încredinţarea unui atare secret. Prin urmare, jură cu jurămintele cele mai sfinte să nu trădeze camaradei, prietenei.

niciodată pe stăpâna lui şi, precum spera Anuşka, se oferi ca să facă să dispară cadavrul aghiotantului.

— Lucrul fu lesne: în loc să se întoarcă să bea cu Grigorie şi cu camarazii săi, Ivan se duse de pregăti o sanie, o umplu cu paie, ascunse în fund un târnăcop, trase

sania la uşa scării de serviciu şi, încredinţându-se că nu era pândit de nimeni, luă în braţe corpul mortului, îl vârî sub paie. Se aşeză deasupra, deschise poarta palatului, apucă pe cheiul Nevei până la biserica Znamenia, trecu pe lângă prăvăliile din mahalaua Rejenstivenskoi, trase sania pe Neva, se opri la mijlocul gheţii, în faţa bisericii pustii a sfintei Madeleine, şi acolo, adăpostit de singurătate, înfăşurat în noapte, ascuns după sania lui, începu să lovească gheaţa cu târnăcopul; apoi, după ce făcu o copcă destul de mare şi după ce îl scotoci pe Fedor şi îi luă toţi banii ce găsi asupră-i, îl dădu pe copcă cu capul înainte şi se întoarse la palat, pe când cursul strâmtorat al Nevei târa cadavrul spre golful Finlandei.

După un ceas, vântul formând o nouă coajă de gheaţă, nu mai rămăsese nici urmă din copca făcută de Ivan.

La miezul nopţii, Vaninka se întoarse cu tatăl său. Friguri interioare o mistuiră toată seara; astfel că niciodată nu păruse atât de frumoasă, aşa încât toată seara fusese covârşită de omagiile celor mai nobili şi mai mari seniori ai curţii.

Reintrând în casă, o găsi pe Anuşka sub vestibul. Aceasta o aştepta, pentru ca să-i ia mantaua; dându-i-o, Vaninka o întrebă cu una din acele priviri care cuprind atâtea lucruri.

— S-a isprăvit! îi şopti camerista.

Vaninka răsuflă, parcă i s-ar fi luat un munte de pe piept.

Oricâtă putere să fi avut Vaninka asupra ei însăşi, ea nu putu îndura mai mult prezenţa tatălui său, şi, pretextând oboseala din timpul serii, se scuză că nu putea rămâne să cineze cu dânsul.

Vaninka urcă în camera sa, şi acolo, cum se închise uşa, îşi smulse florile de pe frunte, colierele de la gât, şi tăie cu foarfecele corsetul care o înăbuşea; apoi trântindu-se în pat, plânse în toată voia. Cât despre Anuşka, ea mulţumi lui Dumnezeu pentru criza aceea: liniştea stăpânei sale o înspăimânta mai mult decât disperarea ei.

După ce trecu această primă criză, Vaninka putu să se roage.

Ea petrecu un ceas în genunchi; apoi după stăruinţa credincioasei sale companione, se culcă: Anuşka se aşeză la picioarele patului; niciuna nici alta nu dormiră; dar cel puţin, când se făcu ziuă, lacrimile vărsate de Vaninka o uşuraseră.

Anuşka fu însărcinată să-l răsplătească pe fratele său: o sumă prea mare oferită odată unui om cu barbă ar fi putut bate la ochi. De aceea, Anuşka se mulţumi să-i spună lui Ivan că, oricând ar avea trebuinţă de bani, nu va avea decât să ceară.

Grigorie, profitând de libertatea sa şi vrând să-şi sporească mia de ruble, cumpără, afară din oraş, o cârciumioară, unde graţie îndemânării şi cunoştinţelor ce făcuse în Petersburg, începu să facă treburi minunate; astfel că, în scurt timp Cârciuma Roşie, aşa se numea stabilimentul lui Grigorie, căpătă renume mare.

Un altul luă slujba de bărbier pe lângă general şi, afară de lipsa lui Fedor, totul reintră în ordinea obişnuită în casa contelui Cermayloff.

Două luni trecuseră astfel, fără ca nimeni să fi avut cea mai mică bănuială despre cele petrecute, când într-o dimineaţă, înainte de ceasul obişnuit al dejunului, generalul pofti pe fiica sa la dânsul. Vaninka tresări de teamă, căci din fatala noapte toate erau motiv de temere pentru dânsa. Ea tot se supuse tatălui său şi adunându-şi toate puterile, porni spre camera lui.

Contele era singur şi Vaninka înţelese, de la cea dintâi privire, că n-avea de ce se teme la întrevederea aceea. Generalul o aştepta cu acea expresie părintească dulce; care oricând se afla – în faţa fiicei lui, devenea caracterul particular al fizionomiei sale. Prin urmare, Vaninka se apropie cu liniştea-i obişnuită şi, plecându-se înaintea generalului, îi lăsă fruntea ca să i-o sărute.

Generalul îi făcu semn să se aşeze şi îi prezentă o scrisoare deschisă. Vaninka, mirată, se uită o clipă la tatăl său, apoi îşi aplecă ochii pe scrisoare: ea cuprindea

noutatea morţii omului căruia îi fusese făgăduită mâna sa; fusese ucis într-un duel.

Generalul urmări pe faţa fiicei sale efectul citirii şi, oricât de mare să fi fost puterea fetei asupra sa însăşi, atâtea regrete dureroase, atâtea remuşcări sfâşietoare o năpădiră, cugetând că redevenise liberă, încât nu putu să-şi ascundă pe deplin emoţia simţită. Generalul băgă de seamă, şi atribui emoţia aceea amorului pe care bănuia că de mult trebuia să-l fi avut fiica sa, pentru tânărul aghiotant.

— Haide, zise el surâzând, văd că lucrurile merg cât se poate mai bine.

— Cum asta, tată? întrebă Vaninka.

— Negreşit, urmă generalul: Fedor nu s-a îndepărtat oare pentru că te iubea?

— Da, murmură fata.

— Ei bine, acum, zise generalul, poate să se întoarcă.

Vaninka rămase mută, cu ochii pironiţi şi buzele tremurânde.

— Să se întoarcă Zise ea după o clipită.

— Să se întoarcă, fără îndoială! Sau că vom fi poate foarte nenorocoşi, urmă generalul surâzând, sau că trebuie să găsim pe cineva în casă, care să fi ştiind unde este el. Cercetează, Vaninka, spune-mi locul exilului acestuia, şi iau asupră-mi restul.

— Nimeni nu ştie unde este Fedor, murmură Vaninka, cu glas întunecat, nimeni afară de Dumnezeu. Nimeni!

— Ce fel! strigă generalul, n-a dat niciun semn de viaţă, din ziua în care a dispărut?

Vaninka făcu semn din cap că nu; inima ei era aşa de strâmtorată, încât copila nu mai putea vorbi.

Generalul se posomorî la rândul său.

— Te temi oare de vreo nenorocire, zise el.

— Teamă mi-e că nu mai e fericire pentru mine pe pământ! strigă Vaninka copleşită de durere.

Apoi fără întârziere:

— Lăsaţi-mă, tată ca să mă retrag, urmă; ea; mi-e ruşine de ceea ce zisei.

Generalul, care nu văzu în exclamaţia fetei decât regretul că-şi mărturisise amorul, sărută pe fiica sa pe frunte şi îi permise să se retragă, sperând, în ciuda aerului posomorât cu care vorbise Vaninka despre Fedor, că era cu putinţă să-l regăsească.

Într-adevăr, chiar în ziua aceea se duse la împărat, îi povesti amorul lui Fedor pentru fiica lui şi îl întrebă, de vreme ce moartea îl dezlegase de prima sa făgăduială. Dacă permitea să dispună în favoarea lui Fedor de mâna fetei sale. Împăratul consimţi. Atunci generalul ceru o nouă favoare; Pavel era întruna din zilele lui de bunăvoinţă şi se arătă dispus să i-o acorde. Generalul îi spuse că, de două luni, Fedor se făcuse nevăzut, că toată lumea şi chiar fiica sa nu ştiau unde se află el, şi îl rugă să ordone ca să cerceteze, împăratul chemă îndată pe marele maestru al poliţiei şi îi dădu ordinele trebuincioase.

Şase săptămâni trecură, fără să aducă vreun rezultat. Din ziua cu scrisoarea, Vaninka era mai tristă şi mai posomorâtă decât oricând. În zadar încercă generalul de câteva ori să-i dea câte o slabă speranţă; Vaninka atunci clătina din cap şi se retrăgea. Generalul încetă de a mai vorbi despre Fedor.

Dar nu fu tot aşa în casă; tânărul aghiotant era iubit de slugi şi, afară de Grigorie, nimeni nu i-ar fi vrut răul. De aceea, de când se aflase că el nu fusese nicidecum trimis în misiune de către general, ci că dispăruse, dispariţia asta era veşnicul motiv de vorbă în anticameră, în bucătărie şi la grajd.

Mai era un loc unde se vorbea foarte mult despre aceasta: la Cârciuma

Roşie.

Din ziua în care auzise de acea plecare misterioasă, Grigorie fu cuprins din nou de bănuieli. El fusese sigur că-l văzuse pe Fedor intrând la Vaninka şi, afară doar dacă n-ar fi ieşit până să ajungă el la general, nu pricepea cum de nu-l găsise generalul la Vaninka. Un alt lucru îl mai preocupa, părându-i-se că trebuia să fi fost în oarecare legătură cu eveni-nentul acesta: cheltuiala extraordinară ia

în sclav; iar sclavul acesta era fratele surorii de lapte cu Vaninka; astfel că, fără să fie încă sigur, Grigorie bănuia izvorul acestor bani. Un lucru îl mai întărea în bănuielile lui: faptul că Ivan, care rămăsese nu numai cel mai credincios amic al lui, ci devenise unul din cei mai buni muşterii, nu vorbea niciodată de Fedor, tăcea când vorbeau ceilalţi în faţa lui, iar când era întrebat, nu răspundea nici celor mai stăruitoare întrebări, decât în patru-cuvinte: „Să lăsăm vorba asta!”

Cu una, cu alta, sosi şi ziua cnejilor: zi mare la Petersburg, căci tot în ziua aceea se făcea şi sfinţirea apelor. Fiindcă Vaninka asistase la ceremonie, şi fiindcă obosise stând două ceasuri în picioare pe Neva, generalul nu ieşise din casă în seara aceea şi dăduse concediu lui Ivan; iar Ivan profitase de ocazie şi se dusese la Cârciuma Roşie.

Era îmbulzeală la Grigorie. Dar Ivan fu bine venit în onorabila societate, căci se ştia că el nu venea niciodată cu buzunarele goale. Nici de astă dată nu se abătu de la obicei şi, cum veni, începu să-şi sune soroc-copeicile spre marea pizmă a asistenţilor. La acest zgomot semnificativ, Grigorie, cu o butelcă în fiecare mână, alergă în grabă, mai ales că ştia că atunci când plătea Ivan, el. Grigorie, avea două foloase, ca negustor şi ca oaspete: Ivan nu-l înşelă în această dublă speranţă, şi Grigorie fu poftit să se împărtăşească din consumaţie.

Veni vorba despre sclavie, iar câţiva dintre acei nenorociţi care de abia aveau patru zile pe an ca să se odihnească de veşnicele lor osteneli, lăudară foarte mult fericirea de care se bucura Grigorie de când căpătase libertatea.

— Cum de nu! zise Ivan care începuse să se încălzească de rachiu, sunt sclavi mult mai liberi decât stăpânii lor.

— Ce vrei să zici? întrebă Grigorie, turnându-i un nou pahar de rachiu.

— Vreau să zic mai fericiţi, zise Ivan cu vioiciune.

— Cam anevoie de dovedit asta, zise Grigorie cu ton

de îndoială.

— De ce aşa? Stăpânii noştri, cum se nasc, sunt daţi pe mâna a doi sau trei dascăli, unul franţuz, altul neamţ, al treilea englez; dacă îi iubesc ori dacă nu-i iubesc, trebuie să stea în societatea lor până la vârsta de şaptesprezece ani şi, vrând nevrând, învaţă trei limbi barbare, în paguba frumoasei noastre ruse, pe care o uită uneori de tot, când ştiu pe celelalte. Atunci, dacă stăpânul vrea să fie ceva, trebuie să se facă soldat: dacă e sublocotenent, e sclavul locotenentului; dacă e locotenent, e sclavul căpitanului; dacă e căpitan, e sclavul maiorului; şi asta tot aşa merge, până la împărat, care nu e sclavul nimănui, dar pe care îl dibuieşte cineva într-o zi la masă la plimbare sau în patul lui şi mi-l otrăveşte, înjunghie sau sugrumă. Dacă intră în viaţa civilă, care îi este pricopseala? Ia o nevastă pe care nu o iubeşte; se pomeneşte cu copii pe care nu-i ştie de unde vin şi de care trebuie să aibă grijă, luptă veşnică la care e nevoit să se dedea, dacă e sărac, ca să-şi hrănească familia, iar dacă e bogat ca să nu fie furat de intendentul său şi înşelat de arendaşii săi. Trai, şi ăsta? Pe când noi, la naiba! Ne naştem, şi asta e singura durere pe care o pricinuim mamei noastre. Stăpânul ne hrăneşte; el ne alege meserie totdeauna lesne de învăţat dacă nu eşti doar tont. Ne-am îmbolnăvit? Doctorul lui ne caută gratis: căci paguba ar fi pentru stăpân dacă am muri. Suntem tare sănătoşi? Avem asigurate patru mese pe zi şi o sobă caldă după care ne culcăm noaptea. Dacă ne amorezăm, niciodată nu e piedică la căsătoria noastră, afară doar dacă draga nu ne vrea. Dacă ne vrea ea, însuşi stăpânul ne îndeamnă să grăbim nunta, căci bucuros e ca noi să avem cât mai mulţi copii. Se nasc copiii ăştia? Se face cu ei ceea ce s-a făcut şi cu noi. Ia găsiţi-mi mulţi boieri aşa de fericiţi ca sclavii lor!

— Da, da, murmură Grigorie turnându-i un nou pahar de rachiu; însă, cu toate astea nu eşti liber.

— La ce liber? întrebă Ivan.

— Liber să te duci unde vrei şi când vrei.

— Eu? Sunt liber ca aerul, răspunse Ivan.

— Lăudărosule! zise Grigorie.

— Ţi-o spun că sunt liber ca aerul! Fiindcă am stăpâni buni şi mai ales o stăpână bună, urmă Ivan cu un surâs ciudat, încât n-am decât să cer, că se face.

— Cum! Dacă, după ce te-i îmbăta azi la mine; ai cere să vii să te îmbeţi şi mâine, urmă Grigorie care, chiar sfidând pe Ivan, nu-şi uita interesele, dacă ai cere una ca asta.

— Aş veni din nou, zise Ivan.

— Ai reveni mâine? zise Grigorie.

— Şi mâine şi poimâine şi în toate zilele, dacă aş vrea.

— Adevărul e că Ivan e favoritul domnişoarei, zise un alt sclav al contelui, care se afla acolo şi se împărtăşea din dărniciile camaradului său Ivan.

— Tot atâta e, zise Grigorie; închipuindu-ne că ţi s-ar da atâta voie, în curând nu ţi-ar ajunge banii.

— Niciodată! zise Ivan înghiţind un nou pahar de rachiu, niciodată nu va duce Ivan lipsă de bani cât timp se va afla o kopeică în punga domnişoarei.

— Nu o ştiam darnică, zise Grigorie oţetit.

— Oh! Eşti cam uituc, prietene: căci bine ştii că ea nu prea ţine socoteală cu prietenii, dovadă loviturile de cnut.

— Nu voiam să vorbesc despre asta, răspunse Grigorie: de lovituri de cnut, bine, ştiu că e fudulă; dar despre banii ei e altceva, căci niciodată nu le-am văzut culoarea.

— Ei bine! Vrei tu să le vezi culoarea la mine, zise Ivan înfierbântându-se din ce în ce mai mult: Atunci na! Uite kopeici, uite sorok-kopeici! Uite bilete albastre care preţuiesc cinci ruble! Uite bilete roşii care preţuiesc douăzeci şi cinci! Şi mâine dacă aş vrea, ţi-aş arăta bilete albe care ar preţui cincizeci de ruble. Să trăiască domnişoara!

Şi Ivan întinse din nou paharul, pe care Grigorie îl umplu până la gură.

— Dar dacă-i vorba de bani, zise Grigorie îmboldind din ce în ce pe Ivan, banii răsplătesc dispreţul?

— Dispreţul! zise Ivan, dispreţul! Cine mă dispreţuieşte? Nu cumva tu, fiindcă eşti liber? Frumoasă libertate! mai bucuros sunt să fiu sclav şi bine hrănit decât liber şi să mor de foame.

— Vorbesc de dispreţul stăpânilor, zise Grigorie.

— Dispreţul stăpânilor mei? Întreabă pe Alexe, întreabă pe Dănilă. Care sunt aici, dacă mă dispreţuieşte domnişoara.

— Adevărul e, ziseră cei doi sclavi întrebaţi şi care erau amândoi din casa generalului, adevărul e că trebuie să fi făcut farmece Ivan; căci totdeauna vorbeşte cu el ca şi cu un boier.

— Pentru că e frate cu Anuşka, zise Grigorie, şi pentru că Anuşka e sora de lapte a domnişoarei.

— Se poate, ziseră ceilalţi doi sclavi.

— Pentru una ori pentru alta, strigă Ivan, vezi că aşa este, iar nuîntraltfel.

— Da; dar dacă ar muri sora ta, zise Grigorie, oh!

— Dacă ar muri sora mea, răspunse Ivan. Ar fi păcat fiindcă sora mea e fată bună. Să trăiască sora mea! Dar dacă ar muri ea, tot nu s-ar schimba treaba, căci pentru mine sunt respectat, şi sunt respectat fiindcă se tem de mine. Poftim!

— Se tem de boier Ivan? zise Grigorie pufnind în râs. Urmează că, dacă i s-o urî lui boier Ivan să primească ordine şi dacă o da el ordin, s-ar supune ei lui boier Ivan.

— Poate că da! zise Ivan.

— Poate că da, a zis? repetă Grigorie râzând cu hohote. Poate că da! auzitu-laţi măi?

— Da, ziseră sclavii care băuseră atâta încât, nu mai puteau răspunde decât prin monosilabe.

— Ei bine, n-oi mai zice: poate; acum zic: desigur!

— Ah! Mult aş vrea să văd una ca asta, zise Grigorie; chiar aş da ceva pentru aşa lucru.

— Ei bine, goneşte de aici pe toate secăturile alea care beau şi se îmbată ca porcii, şi vei vedea.

— Degeaba? zise Grigorie. Glumeşti! Nu cumva crezi că le dau să bea degeaba?

— Ei bine! Să vedem: cât rachiu d-ăsta grozav crezi tu că pot bea ei dacum până la miezul nopţii, pentru, ca să nu mai fi nevoit să-i aştepţi cu prăvălia deschisă?

— De vreo douăzeci de ruble.

— Poftim treizeci de ruble; dă-i afară de aici şi să rămânem între noi.

— Prietenilor, zise Grigorie scoţând ceasornicul şi uitându-se; se apropie de miezul nopţii, voi ştiţi ordonanţa guvernatorului; de aceea, duceţivă acasă.

Ruşii, deprinşi la supunere, plecară fără să cârtească, iar Grigorie rămase singur cu Ivan şi cu ceilalţi doi sclavi ai generalului.

— Ei bine, iată-ne între noi, zise Grigorie, ce ai de gând să faci?

— Ce-aţi zice voi dacă, cu tot ceasul înaintat, cu tot gerul şi cu toate că nu suntem decât nişte sclavi, domnişoara ar pleca din casa tatălui său şi ar veni aici să închine în sănătatea noastră?

— Zic. Că ar trebui să profiţi de asta, răspunse Grigorie dând din umeri, spre a-i spune să aducă şi vreo butelcă de rachiu: trebuie să fie în pivniţa generalului mai bun decât într-a mea.

— Este mult mai bun! zise Ivan ca un om pe deplin sigur, şi o să aducă domnişoara o butelca.

— Eşti nebun? zise Grigorie.

— Nebun e! repetară în neştire ceilalţi doi sclavi.

— Ah! Nebun sunt? zise Ivan. Ei bine! Faci prinsoare, Grigorie?

— Ce ţii?

— O bumaşcă[2] de două sute de ruble pe un an de băutură din cârciuma ta după placul nostru.

— Se împărtăşese şi prietenii? întrebară cei doi mojici.

— Cum de nu! zise Ivan: ba, pentru ei, să reducem termenul la şase luni. Te învoieşti, Grigorie?

— Mă învoiesc.

Cei doi îşi bătură palma, dându-şi mâinile, şi învoiala

2 Bancnotă.

fu încheiată.

Atunci, cu o încredere făcută ca să zăpăcească pe martorii acestei scene ciudate, Ivan îşi luă caftanul îmblănit, pe care, ca om cu rost, îl întinsese pe sobă, se înfăşură în el şi plecă.

După un sfert de ceas se întoarse.

— Ei bine? strigară deodată Grigorie şi ceilalţi doi sclavi.

— Vine, zise Ivan.

Cei trei băutori se uitară unii la alţii cu uimire; dar Ivan se aşeză liniştit la locul său între ei, umplu un nou pahar şi. Ridicându-se în picioare:

— Să trăiască domnişoara! Că merită barem atâta, fiindcă binevoieşte să vină la noi pe o noapte aşa de rece şi când ninge cu fulgi.

— Anuşka, zise un glas afară, bate la uşa asta şi întreabă dacă nu sunt aici niscaiva dintre oamenii noştri.

Grigorie şi cei doi sclavi se uitară unii la alţii cu înmărmurire, căci recunoscuseră pe Vaninka; cât despre Ivan, el se răsturnă pe scaun, legănându-se cu o obraznică îngâmfare.

Anuşka deschise uşa şi se putu vedea, cum spusese Ivan, că ningea cu fulgi mari.

— Da, doamnă, zise tânăra companioană, e fratele meu, şi mai sunt Dănilă şi Alexe.

Vaninka intră.

— Amicilor, zise ea cu un surâs ciudat, mi s-a spus că beţi în sănătatea mea, şi vă adusei cu ce să răspund la toastul vostru: iată o butelcă de rachiu vechi, franţuzesc, pe care am ales-o într-adins din pivniţa tatălui meu. Întindeţi-vă paharele.

Grigorie şi sclavii se supuseră domol şi cu codeala mirării, pe când Ivan îşi înainta paharul cu o deplină neruşinare. Vaninka turnă însăşi în pahare şi, fiindcă ei se codeau să bea:

— Haide, în sănătatea mea, amicilor! zise ea.

— Ura! strigară băutorii, încurajaţi de blândeţea şi de prieteşugul nobilei musafire şi îşi goliră paharele dintr-o

mişcare. Vaninka le mai turnă odată numaidecât: apoi punând butelca pe masă:

— Goliţi butelca asta, amicilor, zise ea, şi n-aveţi grijă de mine; cu voia stăpânului casei.

Anuşka şi eu vom aştepta colea, lângă sobă, până va trece viforul ăsta.

Grigorie dădu să se scoale ca să împingă o laviţă lângă sobă; însă, fie că era cu desăvârşire beat, fie că rachiul fusese amestecat cu vreun narcotic, el căzu pe laviţa lui, căznindu-se să bolborosească o scuză.

— Bine, bine! zise Vaninka. Nimeni dintre voi să nu se deranjeze. Beţi, amicilor, beţi!

Oaspeţii profitară de permisiune şi fiecare îşi goli paharul. Grigorie, cum îl goli pe al său, căzu sub masă.

— Bine, şopti Vaninka la urechea lui Anuşka, opiul îşi face efectul.

— Dar ce aveţi de gând? întrebă Anuşka.

— Ai să vezi îndată.

Cei doi mujici nu întârziară de a urma exemplul cârciumarului şi căzură la rându-le unul lângă altul. Ivan rămăsese cel din urmă pe picioare, luptându-se încă în contra somnului şi încercând să cânte un cântec beţivesc. Dar îndată i se încurcă limba, ochii i se închiseră şi, bătând aerul cu braţele, căzu şi el fără cunoştinţă lângă tovarăşii lui.

Vaninka se sculă îndată şi aţinti asupra acelor oameni o privire înflăcărată, apoi îndoindu-se de ochii ei, îi strigă pe nume pe fiecare, dar fără ca vreunul din ei să răspundă.

Atunci, ea bătu din palme şi, cu glas voios:

— Iată momentul, zise ea.

Şi, ducându-se în fundul încăperii, luă un maldăr de paie pe care îl aduse într-un colţ al cârciumei, făcu tot aşa şi la celelalte trei colţuri, scoţând apoi din sobă o stinghie de brad aprinsă, puse foc pe rând în cele patru colţuri ale cârciumei.

— Ce faceţi? strigă Anuşka în culmea groazei şi încercând să o oprească.

— Îngrop secretul nostru sub cenuşe, răspunse

Vaninka.

— Dar fratele meu, bietul frate-meu, strigă tânăra.

— Fratele tău e un mârşav, care ne trădase şi am fi pierdute noi dacă nu l-am da pieirii.

— Oh! Fratele meu! Bietul meu frate!

— Poţi să mori şi tu cu dânsul, zise Vaninka însoţind această frază de un surâs care dovedea că nu i-ar fi părut rău ca Anuşka să fi împins până acolo iubirea frăţească.

— Dar iată focul, doamnă! Iată focul!

— Să ieşim dar, strigă Vaninka şi târând pe fata jalnică, ea închise uşa cârciumei, o încuie şi azvârli cheia departe, în zăpadă.

— Pentru Dumnezeu, să mergem repede acasă! strigă Anuşka. Oh! Nu pot suferi priveliştea asta înspăimântătoare.

— Să stăm pe loc, din contră, zise Vaninka oprind pe tovarăşa sa de mână, cu o putere aproape bărbătească; să stăm până s-o prăvăli casa peste ei, până vom fi sigure că n-au să mai scape.

— Oh! Dumnezeul meu! strigă Anuşka, fărâmată, căzând în genunchi, ai milă de bietul meu frate, căci moartea are să-l aducă înainte-ţi, fără a fi pregătit să se arate în faţa ta.

— Da, da, roagă-te, bine faci, zise Vaninka, deoarece corpurile lor vreau să pierd, iar nu sufletele lor. Roagă-te, îţi dau voie.

Şi Vaninka rămase în picioare, cu braţele încrucişate, luminată viu de lucirea incendiului, pe când Anuşka se ruga.

Incendiul nu ţinu mult: casa era din lemn, astupată cu câlţi, ca toate casele ţăranilor ruşi; astfel că flacăra pornind deodată din patru colţuri, repede izbucni afară şi, aţâţată de vifor, nu mai formă după câteva secunde decât un rug năprasnic. Vaninka urmări cu ochii aprinşi progresele incendiului, temându-se mereu să nu vadă repezindu-se din flăcări vreun spectru pe jumătate ars. În sfârşit, acoperişul se scufundă iar Vaninka, scăpată de orice teamă, numai atunci porni spre palatul generalului

unde, mulţumită permisiunii ce avea Anuşka de a ieşi la orice oră din zi sau din noapte, cele două femei intrară fără să fie văzute.

A doua zi, nu se vorbi în Sankt-Petersburg decât despre incendiul Cârciumei Roşii; se scoaseră de dedesubt rămăşiţele celor patru cadavre pe jumătate arse şi fiindcă trei din sclavii generalului nu se întorseseră acasă, generalul fu sigur că cele trei cadavre necunoscute erau ale lui Ivan, Dănilă şi Alexe, despre al patrulea, nefiind nicio îndoială că fusese al cârciumarului.

Cauzele incendiului rămaseră secrete pentru toată lumea, casa era izolată, iar viforul aşa de straşnic încât nimeni nu întâlnise pe cele două femei pe drumul pustiu. Vaninka era sigură de companioana sa. Aşadar, secretul ei murise cu Ivan.

Dar atunci remuşcarea înlocui temerea: tânăra fată, aşa de neîncovoiată în faţa evenimentelor, se pomeni slabă contra amintirilor sale, i se păru că, încredinţând unui preot secretul crimei, ea s-ar fi uşurat de acea povară înfricoşătoare. Se duse deci la un popă cunoscut pentru mila lui înaltă şi, sub scutul confesiunii, îi povesti tot ce se petrecuse.

Preotul rămase înspăimântat de povestirea aceea; îndurarea cerului n-are margini, dar iertarea omenească are o măsură. Popa refuză iertarea pe care i-o cerea Vaninka.

Refuzul acesta era teribil; o depărta pe Vaninka de sfântul altar; depărtarea asta ar fi fost dezonoarea; ea îl rugă să îndulcească străşnicia acestei judecăţi.

Preotul chibzui adânc, apoi crezu că a găsit mijlocul să împace toate, anume ca Vaninka să se apropie de altar cu celelalte fete, preotul să se oprească înaintea ei ca şi înaintea celorlalte, însă numai spre a-i spune: „Roagă-te şi plângi!” – iar asistenţii, amăgiţi de aceste mişcări, ar fi crezut că ea şi tovarăşele sale, ar, îl primit sfânta cuminecătură. Atât putu dobândi Vaninka de la preot.

Confesiunea asta avusese loc pe la ceasurile şapte seara şi, singurătatea bisericii, unită cu întunecimea

nopţii, îi dăduse un caracter şi mai înspăimântător. Preotul se întoarse la el acasă palid şi tremurând.

Nevasta lui, Elizabeta, îl aştepta singură, după ce culcase în odaia de alături pe fetiţa lor Anna, în vârstă de opt ani.

Zărind pe bărbatul ei, femeia dădu un ţipăt de spaimă, atâta i se păru de răvăşit şi de schimbat. Preotul încercă să o liniştească, dar tremurul glasului nu făcu decât să sporească spaima femeii, care voia să afle de ce fusese aşa de emoţionat. Preotul nu vru să-i spună. Elizabeta aflase în ajun că mama ei era bolnavă, şi crezu că bărbatul său primise vreo veste rea. Ziua aceea era luni, zi nefastă la ruşi. De dimineaţă, ieşind din casă, Elizabeta se întâlnise cu un om în doliu, prea multe semne în ziua aceea, ca să nu se fi întâmplat o nenorocire.

Elizabeta izbucni în hohote de plâns, strigând:

— A murit mama!

În zadar se sili părintele s-o liniştească spunându-i că tulburarea sa nu venea de acolo. Biata femeie, preocupată de o singură idee. Nu răspundea la toate stăruinţele lui decât cu veşnicul vaiet:

— A murit mama!

Atunci, pentru a înlătura acel fel de tulburare, preotul îi mărturisi că emoţia lui fusese pricinuită de mărturisirea unei crime pe care o auzise la confesional. Dar Elizabeta dădu din cap, zicând că i se spuneau mofturi spre a i se ascunde nenorocirea care o izbise.

Criza în loc să se potolească, devine mai violentă, lacrimile încetează şi încep furiile, preotul o pune atunci să jure că avea să păstreze secretul şi trădează taina sfântă a confesiunii. Mica Anna s-a deşteptat de la întâiul ţipăt al Elizabetei şi, îngrijorată şi curioasă totodată despre ceea ce se petrece, s-a sculat, a venit să asculte la uşă şi a auzit tot. Astfel s-a stins secretul greşelii, însă secretul crimei este cunoscut.

Sosi ziua cuminecăturii. Biserica Sfântul Simion e plină de credincioşi: Vaninka îngenunchează în faţa balustradei altarului. La spatele ei e tatăl său şi cu

aghiotanţii săi, iar în dosul acestora se află slugile lor.

Anna de asemenea se află în biserică cu mama sa. Copilul, curios, vrea să o vadă pe Vaninka, al cărui nume l-a auzit rostit în noaptea aceea când tatăl ei călcase întâia şi cea mai sfântă datorie a preotului. Pe când mama sa se roagă, fetiţa pleacă de la locul ei, se strecoară printre credincioşi, şi izbuteşte să se apropie de balustradă. Sosind acolo, ea e oprită de ceata servitorilor generalului.

Dar Anna nu vene aşa de departe pentru ca să rămână în drum; ea încearcă să treacă înainte printre ei, dar ei se opun. Ea stăruieşte iar unul dintre ei o îmbrânceşte cu brutalitate. Fetiţa răsturnată se loveşte cu capul de o bancă, şi se scoală sângerând, strigând:

— Mult eşti mândru pentru un bărbos! Nu cumva pentru că eşti al cucoanei care a dat foc Cârciumei Roşii?

Cuvintele acestea, rostite cu glas tare şi în mijlocul tăcerii care preceda sfânta ceremonie, fură auzite de toată lumea; un ţipăt le răspunse: Vaninka leşină.

A doua zi generalul se află la picioarele lui Pavel I şi îi povesti, ca împăratului şi judecătorului său, toată istoria asta lungă şi teribilă pe care Vaninka, zdrobită de lupta ce susţinuse cu sine însăşi, i-o destăinuise în sfârşit în noaptea ce urmase după scena din biserică, împăratul, după această ciudată mărturisire, stătu un moment gânditor; apoi sculându-se din jeţul în care şezuse tot timpul cât ţinuse istorisirea nenorocitului părinte, se duse la un birou şi scrise pe o foaie liberă următoarea hotărâre:

„Preotul, călcând ceea ce trebuia să rămână sfânt, adică secretul confesiunii, să fie exilat în Siberia şi răspopit. Nevasta lui să se ducă după dânsul fiind vinovată că nu a respectat caracterul unui ministru al altarului. Fetiţa să nu-i părăsească pe părinţii ei.

Anuşka, camerista, să se ducă tot în Siberia, fiindcă n-a înştiinţat pe stăpânul său despre purtarea fiicei lui.

Păstrez generalului toată stima mea, îl plâng şi mă mâhnesc cu dânsul de lovitura mortală care l-a izbit.

Cât despre Vaninka, nu cunosc pedeapsă care să i se poată da şi nu văd în ea decât pe fata unui militar viteaz, a

cărui viaţă a fost închinată patriei. De altminteri, ceea ce e extraordinar în descoperirea crimei, parcă scoate pe vinovată din marginile severităţii mele: pe ea însăşi o însărcinez cu pedepsirea sa. Dacă am înţeles bine caracterul ei, dacă tot îi rămân câteva simţăminte de demnitate, inima şi remuşcarea ei îi vor arăta calea ce trebuie să apuce”.

Pavel I dădu generalului acea foaie de hârtie, poruncindu-i s-o ducă contelui de Pahlen, guvernatorul Sankt-Petersburgului.

A doua zi, ordinele împăratului fuseseră împlinite.

Vaninka intră într-o mănăstire unde muri! Chiar în anul acela, de ruşine şi de durere. Generalul fu ucis la Austerlitz.

SFÂRŞIT

Cereţi ULTIMELE VOLUME APAHUTE
JZ, AVENTURA
Publicaţie periodică – Apare la 5 ale fiecărei luni!

Imprimeriile "*Adevărul*”